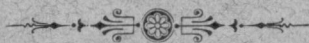

Leto XVII.

Številka 6. in 7.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1901.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Ivan Žolgar</i> : Jamstvo za poškodovanje ob uporih	161
2. <i>Dr. M. Dolenc</i> : More li zastavni dolžnik še ne izbrisano hipoteko odstopiti novemu upniku na tistem mestu, kjer je prvotno vpisana?	173
3. —o— Avancement sodnih uradnikov iz VIII. v VII. čin in dalje	186
4. <i>V.—Dr. Fr. M.</i> : Rok za pritožbe zoper odmero stroškov v slučajih prestopkov	190
5. Alkoholizem s pravnega stališča	193
6. Iz prvosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Zahtevajočemu upniku, kateremu se je zarubljena knjižna terjatev preodkazala v poteg, se lahko z uspehom ugovarja, da je terjatev bila plačana, predno je bila zarubljena. Kljub temu pa zahtevajoči upnik ni dolžan izdati izbrisno pobotnico glede zarubljene in v poteg preodkazane terjatve	197
<i>b)</i> O zastari i naknadi štete ženskoj glavi zbog osramočenja i umanjenja mogućnosti na bolje življenje	200
<i>c)</i> Če se odda pogojna dedna izjava, zavezan je tretji prevzemnik dedščine v plačilo zapuščinskih dolgov samó po močeh zapuščine	203
<i>d)</i> Zvršilni zakon nima določb, po katerih bi bilo izpodbojno pravico ugotovljati že v teku razdelilnega postopanja, in tudi ne določb o tožni pravici onih oseb, ki v razdelilnem postopanju niso uložile ugovora	206
<i>e)</i> Ali je poleg rekurza zoper dovolitev začasne odredbe tudi še dopusten ugovor po smislu §§ 397 in 398 zvrš. reda?	208
<i>f)</i> Jezikovna ravnopravnost pri najvišjem sodišču v civilnih stvareh	210
7. Kazensko pravo.	
<i>a)</i> K §-u 313 II. odst. k. zak. Med razžaljenjem in nasledki (ubranjenje službe) treba kazenskopravno relevantne zveze	212
<i>b)</i> K upurabi §-a 278 kaz. pr. reda	213
8. Izpred upravnega sodišča.	
Definitivno nameščen učitelj, ki je na svojo prošnjo drugam imenovan, samo radi tega ni še odpuščen iz dosedanjega učnega mesta	215
9. Razne vesti	217

Gg. naročnikom in članom „Pravnika“, ki letošnje oziroma tudi lanske naročnine (članarine) še niso poravnali, smo pridejali poštna nakaznice. Prosimo, da izvolijo zaostanke poravnati.

Upravništvo.

Slovenski Pravnik.

Leto XVII.

V Ljubljani, 15. julija 1901.

Štev. 6. in 7.

Jamstvo za poškodovanje ob uporih.

Predaval dr. Ivan Žolger v dunajskem pravniškem društvu.

(Dalje.)

II.

Po tem pregledu obstoječih zakonov nam je premotrovati njih vsebino, da pridemo na tak način k načelnemu delu našega predavanja. V tem oziru je naravno preiskovati v prvi vrsti vprašanje o osebi jamstva; kajti gre za to, od koga je terjati škodo, ki jo je povzročila tretja oseba, bodisi znana in brez premoženja, ali sploh neznana. S tem v zvezi je daljno vprašanje, iz katerega razloga naj v določenem slučaju jamstvena oseba trpi odškodnino. S kratka: vpraša se, kdo jamči za škodo in iz katerega razloga, in ti vprašanji sta sredotočji vsega problema.

Naša naloga je glede teh vprašanj, da določimo vzlasti po zgodovinskem razvoju in po pravnem primerjanju v prvi vrsti načela navedenih dosedanjih zakonodajstev in da si potem, kritično uporabivši dosedanje podatke, stavimo zahteve »de lege ferenda« poseбно tudi glede avstrijskih razmer.

Kar se tiče jamstvene osebe, smo videli, da razna zakonodajstva nalagajo dolžnost odškodovanja povsem javnopravnim skupinam, socijetetam ali pravnim osebam, tako skupini občanov, ali občini kot pravni osebi, redarstvenemu okrožju, ali državi sami.

Zakonodajstva uporabljajo pri tem, dasi imajo različen razvoj in različno notranje utemeljevanje, jedno pravno načelo, katero je po svojem izvoru prav tako staro, kakor je občno pri narodih določenega razvoja, namreč načelo, da jamčijo javnopravne skupine za krivico, ki jo povzroči posameznik. Vsa moderna zakonodajstva so glede odškodovanja za uporniške poškodbe vsklila po svojem izvoru iz starega načela o takozvanem vse-skupnem jamstvu. Posebno pa temelji »loi vendémiaire« še povsem in izključno na tem starem pravu, po katerem jamčijo v gotovih okolščinah sodrugi za kaznjiva dejanja posameznikov.

Če hočemo razvoj zakonodajstev glede odškodovanja za uporniške poškodbe temeljno razumeti, je torej neizogibno, da se natančneje pečamo s pravnim dejstvom glede vsesкупnega jamstva in je nam torej pred vsem izpregovoriti o tem institutu.

Občno jamstvo nahajamo kakor institut v pravnih sistemih takih narodov, pri katerih skrbi za vzdrževanje miru in pravnega varstva ljudstvo samo in pri katerih se še niso razvile posebna oblastva kakor izključni gospodarji pravnih uvedeb, ali vsaj ne s potrebno močjo, oziroma izključnostjo.

V rimskem pravu seveda, vsaj kolikor se ga je nam sporočilo, v tem pravu visoko omikanega naroda ne najdemo nobene primere občnega jamstva. To pač izhaja odtod, ker je rimska država v času, iz katerega se je nam sporočilo rimsko pravo, imela že razvito in mnogovrstno hierarhijo uradnikov in torej ni imela potrebe uporabiti ljudstva samega za neposredno izvrševanje javne službe.

Nasproti pa nahajamo načelo občnega jamstva ne samo pri germanskih in slovanskih pravnih sistemih, marveč tudi v pravu Indijcev in Armencev, Mongolov in pri afričanskih in američanskih neizobraženih narodih. Povsodi tu naletimo na dosledno načelo: da mora skupina seljanov, občanov, tržanov ali stotinarjev jamčiti za osebnino (Wergeld) ali za škodo — morebiti tudi za kazen, ki jo je plačati javnemu oblastvu, ako se v posebnem slučaju ni našlo tatú, morilca, požigalca ali sploh storilca. Občno jamstvo je bilo v prosti državi, ki ni imela vrejenega redarstva, sredstvo, zavarovati si sodelovanje občnosti pri preganjanju, zasledovanju in prijetju zlodejev.

Kakor je terjala država od podložnikov vojaške in sodne službe, tako je terjala in morala terjati od svojih podložnikov tudi redarstvene službe, ako je hotela zadostiti svojemu smotru, da vzdrži in varuje pravni red. Sredstvo, da si je zavarovala to redarstveno sodelovanje, je bilo mej drugim tudi občno jamstvo stótime, občine, sela in trga, če se ni dobilo zlodejca. Tako sta določila že n. pr. merovinska kralja Childepert in Chlotar v slovitih »pactus pro tenore pacis« iz prve polovice VI. stoletja, da morajo stotinarji, če se je v njih stotini zgodila tatvina, povrniti ukradeno reč, ako niso tatu vjeli ali vsaj ne sledu našli v sosedno

stótino; tako je bilo ne glede na to, ali je zadevala stotinarje pri zasledovanju tatu kaka nemarnost, kaka krivda ali ne.

Jednake določbe nahajamo v starošvedskem, zapadnogotskem in anglosaškem pravu. Kar se tiče posebno anglosaškega, odnosno anglosaško-normansko-angleškega prava, je opomniti samo na jamstvo »fridborg-ov« za stavljenje zlodejca pred sodišče in na odločno zvrševanje občnega jamstva, ki ga nahajamo v angleški stótini pod vlado danskih in normanskih kraljev za varnost podjarmilcev.

Podjarmljeni Anglosaksi so ostali še dolgo časa najljutejši sovražniki danskih in pozneje normanskih podjarmilcev. Vsak Danec, ki se je le kje pokazal sam, je bil brez usmiljenja umorjen. Ker je bilo navadno nemogoče najti storilca, je izdal že kral Knut zano »lex de murdro«, vsled katere so bili stotinarji obsojeni plačati veliko globo, če niso tekom osmih dni izročili storilca. To »lex« je pozneje Viljem Podjarmilec raztegnil tudi na Normance in jo zvrševal jako strogo.

Toda jamstvo angleške stótine ni veljalo samo za slučaje umora in uboja, marveč se je raztegovalo tudi vsled posebnih zakonov na veliko množino drugih zlodejcev, tako n. pr. na vse slučaje ropov, požigov, uničitev hmelskih nasadov, na odrezovanje dreves in drugih nasadov, na upostošenje potnih križev, jezov in naprav na ladjeplovnih rekah, na poškodovanje premogokopov in rudokopov itd. V vseh teh slučajih je morala skupina stotinarjev jamčiti za nastalo škodo, če se storilca ni dobilo. Deloma so se vse te določbe zbrale v takozvani »Black act« Jurja I., katera je pa dobila še pozneje mnoge dopolnitve in razširitve, tako pod Jurjem III., torej koncem XVIII. stoletja.¹⁾ Po nekaterih zakonih so jamčili stanovalci cerkvenega okrožja (parish) ali stanovalci town-a in pripadnega okrožja na pr. po zakonu Jurija I. v slučaju zlobnega gozdnega požiga.

Tudi na Nemškem se je vzdržalo načelo občnega jamstva deloma do prejšnjega stoletja. Tako so bili po raznih lesnih in gozdnih redih iz konca XVIII. stoletja odgovorni občani za lesna in gozdna zlodejstva, če se storilca ni našlo. Da navajamo samo

¹⁾ Ime »black act« (črna akt) je dobil zakon radi tega, ker se je bil izdal proti mnogim zlodejem, ki so si počrnili obraze in se s tem skušali napraviti pri začetju zlodejstev nepoznate.

nekatero dejstveno slučaje, posebno z avstrijskega ozemlja, so po neki naredbi iz l. 1798. za Gorico in Gradiško jamčili občani za poljske poškodbe, če niso mogli storilca postaviti pred pravico. Zanimiva je tudi naredba iz l. 1716. proti dunajskim židom, vsled katere je moralo vse židovstvo povrniti odvzeto stvar, če ni moglo dobiti žida, ki si je prisvojil ukradeno ali drugače sumno stvar. Ta slučaj je zato zanimiv, ker nam predločuje nekdanje načelo občnega jamstva kot funkcije zadruga v njenem prvotnem smislu, t. j. prvotne, osebne, pravne in mirovne zveze, in ker nam dokazuje, kako nepravilno je, če se smatra občno jamstvo za posledico markine zadruga.

V obče pa je glede nemškega prava omeniti, da se je načelo občnega jamstva, razglašeno s toliko odločnostjo po merovinških kraljih, že za Karolingovcev več ali manj pozabilo. To je pač posledica velikega propada, katerega je doživelo javno oblastvo v srednjem veku: kajti to načelo, katero je bilo veliko breme prebivalcem in tudi grajščinskim, se je dalo vzdrževati samo po jako močni pravni oblasti. Zato ga nahajamo v navedenih lesnih in gozdnih redih še-le takrat zopet, ko je z ustanovitvijo deželnih vladarjev nastal novi sloj, kojemu je bilo res do odločnega preganjanja zlodejcev in do mogočnega redarstva.

Isto opazimo tudi v francoskem pravu. V normanskih krajih Francije, bivajočih pod strogo vlado, je bilo načelo občnega jamstva vedno in neomajano v veljavi in kronisti ne morejo dosti prehvaliti, kako dobrodejne posledice je imelo to načelo v službi javne varnosti gledé oseb in lastnine. V onih časih je bila varnost v deželi bajé tolika, da je moglo dete, obloženo z zlatom in dragimi kameni, potovati brez najmanjše nevarnosti. V drugih francoskih krajih pa je prišlo to načelo v veljavo še-le tedaj, ko so začeli teritorski gospodarji vrejevati notranjo upravo. Spominjamo v tem oziru na zanimive »constitutiones aquenses« grofa Province Rajmunda Berengarja iz začetka XIII. stoletja.

Posebno pa vporablja to načelo tudi mnogi »statuti municipali« italijanskih mest in otokov.

Načelo občnega jamstva pa ni samo znano germanskim in iz germanskih elementov snujočim se romanskim pravom, ono je tudi marveč bistveni del slovanskim pravom. Ruski pravni spomeniki, osobito »ruskaja pravda«, poljski zakoni,

posebno poljski zakonik iz XIII. stoletja in zakonik Kazimira Velikega, češke pravne listine iz XIII. stoletja, hrvatski zakon iz Vinodola iz l. 1288., posebno pa obsežni zakonik srbskega kralja Štefana Dušana iz l. 1349. imajo v tem oziru obilo dokazov. Vsi sosedje in prebivalci kake vasi ali okrožja: »vrv«, »opole«, »honitva«, »selo« ali kakor se že imenujejo, so morali za vse, v dotičnem okrožju povzročene protipravnosti civilnopravno in, v gotovih slučajih, celó kazenskopravno jamčiti, če niso dobili storilca. Tako so jamčili za globo radi uboja, za škodo vsled tatvine in ropa, za škodo, ki se je povzročila trgovcem s tem, da se jim ni preskrbelo potrebnega prenočišča. Če se je našlo v kakem mestu ponarejalca denarjev, tedaj je bilo po Štefana Dušana zakoniku ponarejalca zažgati na grmadi, in mesto plačaj škodo ter globo. Mnoge so take določbe v različnih štatutih dalmatinskih mest in otokov, posebno v štatutu otoka Krka.

Načelo občnega jamstva se je sicer poizgubilo, ko se je razvijala moderna država in zadobivala svoj uradniški organizem, ki je prevzel tudi vso skrb za zasledovanje zlodejcev; vendar pa se je deloma ohranilo do današnjega dne. Da navedem samo nekatere bližnje slučaje, omenjam delmatinski, v najnovejšem času izdani poljski zakon iz l. 1882., ki določa v §-u 17, da mora dotična občinska frakcija jamčiti za škodo, ki jo povzroči neznan storilec. Istotako še sedaj veljavno določilo ima reško-redarstveni predpis za Moldavo iz l. 1854. Po tem predpisu mora za vsako odtegnitev ali zlobno poškodbo priplovljene tuje lastnine jamčiti dotična občina, če se ne najde storilca, ali če poizvedeni storilec sam ne more dati odškodnine.

Notranji razlog navedenega občnega jamstva tiči v občni redarstveni obvezanosti. Tri občne dolžnosti so temelji, na katere je preprosta država postavila svoje žitje in svoj red in naravno morala postaviti, to so: vojaška dolžnost, sodna dolžnost in redarstvena dolžnost. V delokrogu občne redarstvene dolžnosti ni bila samo obvezanost posameznika, zlodejce dejstveno preganjati, njih preganjanja z občnim klicanjem »pomagajte«¹⁾ povzročiti, na občno klicanje prihiteti in se preganjanju pridružiti itd., ampak tudi daljna dolžnost vseh, da se storilca dejansko prime in pred pravico postavi. Ta dolžnost, zlodejca prijeti, je

¹⁾ Zakon Vinodolski.

bila po zadružnih načelih občna dolžnost vseh; če se je ni izpolnilo, prišel je tudi občni pritisek proti vsem v obliki jamstva pravnih zadružnikov, in pri tem se ni natančneje razlikovalo glede na način in živahnost sodelovanja posameznega zadružnika za vseobčni smoter. Da se storilca prime, to se smatra za uspeh občnega in enakomernega sodelovanja vseh zadružnikov, in v dosego tega smotra je po zadružnih načelih vsem zadružnikom enakomerno sodelovati; če pa uspeh izostane, morajo pa tudi po zadružnih načelih vsi pravni zadružniki enakomerno jamčiti za škodo, ki zadeva občnost.

Obvezanost občnosti, vsesкупnosti je bila nepogojna, če se storilca ni našlo; obveljal ni ugovor, da se je storila dolžnost, ali da uspeh ni bil mogoč; z drugimi besedami: krivde za odgovornost ni bilo potreba, prikazen, ki vedno znači prvotna priprosta prava.

To, da se izgreznika ne postavi na sodišče, se da pri vseh dotičnih pravih dokazati kot pravni razlog za občno jamstvo. Od dolžnosti, da je izgreznika prijeti, pa do dolžnosti zabraniti izgredek sam, pa je le majhen korak. Obvezanost v represijo véde zбоk popolnejše etike sama k dolžnosti prevencije, — zabranitve. In tako nahajamo za razlog občnega jamstva zgodaj tudi načelo, da mora občnost jamčiti zato, ker ni preprečila izgredda. To se izraža posebno s tem, če se izgreznika sicer poizve, on pa ne more povrniti škode. Nedvomno je zadnje načelo etično višje in véde po svojih posledicah naravnost v področje socialne solidarnosti. Pri enem načelu je smoter občnega jamstva vzlasti ta, da se zavaruje represija proti izgrezniku, pri drugem je pa smoter, zabraniti krivico samo, kakor protisocialno prikazen. Pozneje nahajamo zdaj to, zdaj ono načelo v ospredju in to da jamstvu posebno obliko in razvojno smer.

To so torej temeljna načela, ki so bila podlaga občnemu jamstvu in torej tudi prvotnemu zakonodajstvu glede uporniških poškodovanj. Čim se z razvojem državnega uradniškega organizma vedno bolj izgublja načelo občnega jamstva v drugih strokah in posebno glede posameznih zlodejev, ohranilo je to načelo glede zlodejev ob uporih vedno svojo veljavo. Država, nezmožna, da bi vodila uspešen boj proti uporom s svojimi lastnimi organi, je klicala v teh posebnih slučajih ljudstvo na pomoč in sodelo-

vanje pri vzdržanju javnega miru. In da bi si zavarovala to sodelovanje, je naložila ljudstvu nepogojno jamstvo za nastalo škodo.

To se je tudi zgodilo v raznih zakonih ob času francoske revolucijske dobe in potem v obsežni »loi vendémiaire«. Da, dotično zakonodajstvo revolucijske dobe ni s tem, da je občane same postavilo v službo vzdržanja javnega miru in redü, storilo nič drugega, nego da je občno, v starem pravu veljavno načelo znova uvedlo v posebnih slučajih uporniških poškodovanj. — Zategadelj je »loi vendémiaire« in so tudi nemški, po njej prikrojeni zakoni čisto osnovani na starem načelu občne redarstvene obvezanosti občanov. To se ne kaže samo v obliki jamstva, ampak tudi v pravnem razlogu, v načinu in obsegu jamstvene obvezanosti same.

Oblika jamstva je združniška po smislu starega prava. Jamstvena oseba ni občina kakor pravna oseba, nego občina kakor združniška zveza, kakor vseskupnost posameznih, v občinskem okrožju naseljenih občanov. Zato se tudi odškodninska svota ni iztirjala iz občinske blagajne, ampak s posebno doklado, časih tudi, kakor n. pr. v nasavskem zakonu, z naglavnim davkom. Pri tej posebni dokladi po nekaterih zakonih (n. pr. na Bavarskem) ni nikacij oprostitev, ki so sicer navadne pri dobavi občinskih potrebščin. Takozvani čezmejci so doneskov prav tako oproščeni kakor občani, ki ob času izgredov niso bili v občini pričujoči. Zato je tudi čisto v smislu srednjeveškega združnega načela po izrečnih določilih »loi vendémiaire« in nasavskega zakona bila posameznemu, plačujočemu občanu pridržana tožba na povračilo. Zakoni sicer često rabijo izraz »commune« ali občina, toda tem izrazom gre v bistvu le procesualna in imenovalna veljava. Jamstvena oseba pa je »vseskupnost državljanov in državljansko opravičenih prebivalcev občine«, kakor se izraža nasavski zakon.

Pravni razlog tiči pri sistemu »loi vendémiaire« in po njej ustanovljenih zakonih v dejstvu, da občani, ki so odgovorni za vzdržanje miru in redno niso upora preprečili ali storilca prijeli, toraj v načelu preprečitve ali represije. »Loi vendémiaire« in nasavski zakon stojita na stališču preprečitve, toraj dolžnosti občanov, da zabranijo zbiranje upornikov. Če se je prijelo jednega ali več poškodovalcev, to ne odvzame obvezanosti v

jamstvo. Občanu zadružniku, ki je plačal, gre samo tožba na povračilo. Zategadelj pa morajo vsled izrečne določbe nasavskega zakona občani jamčiti tudi tedaj, kedar so povzročilci škode nemaniči.

Jamstvo občanov je zakonita posledica občne in enake obvezanosti vseh, da zabranijo upor in primejo storilca, ne pa, kakor bi se lahko mislilo, jamstvo za popustljivost občinskih organov. To izhaja že iz tega, ker občani jamčijo za dolgove, katere so občani v okrcžju tuje občine napravili, glede katerih toraj občinski organi niso pristojni. Jamstvo je, kakor v starem pravu, nepogojno in se razteza na naključje, »casus«, a vprašanje o krivdi ne pride v poštev.

To so temelji sistema, ki ga nahajamo v »loi vendémiaire« in v dotičnih nemških zakonih.

Zakon z dne 10. vendémiaire je bil na Francoskem formalno vsaj do leta 1884. v veljavi. Toda že za veljave tega zakona se je vsled drugačnih ustavnih razmer naziranje »loi vendémiaire« v teoriji in praksi popolnoma predrugačilo. Avtonomna, v revolucijski dobi ustanovljena neposredna uprava ljudstva se je v reakcijski dobi uničila, prosta volitev občinskih organov odstranila, ljudstvu se je sodelovanje pri vršitvi javne oblasti odvzelo, vsaka udeležba državljana v javnih stvareh kolikor mogoče ovrla; kaj čuda, če pod tako vlado ni bilo več vzdržati naziranja, da se posameznik žrtvuj za občni blagor in za izpolnitev socialnih dolžnosti, na katerih je osnovana »loi vendémiaire«? »Regime« za časa restavracije je odvzel »loi vendémiaire« vso podlago. In tako je dejstveno v zbornicah, v teoriji in praksi bil prepir o tem, ali se s porušenjem republike ni porušila veljava »loi vendémiaire« same. Da so se reakcijske vlade branile, dati iz rok orožje, za časa republike ustanovljeno proti uporom, je prav umevno, in naposled je ostalo, četudi bolj radi politike, v veljavi, naj so teoretiki še tako proti njemu grmeli.

Seveda pa se je — vsled predrugačenih razmer — moralo tudi jamstvo občine v teoriji staviti na čisto druge temelje. V času, ko je bila vsaka udeležba posameznika v javnih stvareh prepovedana, ko se je ljudstvu sploh odrekalo zrelost za svobodo in zmožnost pokorščine do samoizvoljenih oblastev; v času, ko se je proglasila vsa javna oblast in posebno tudi skrb

za vzdržanje javnega redu kakor izključna domena uradništva: v takem času je bilo gotovo težavno, graditi jamstvo občine na načelo, da je posameznik obvezan sodelovati pri vzdržanju javnega miru, na staro načelo vseobčne redarstvene obvezanosti.

In res, sčasoma in polagoma se je premaknilo naziranje o jamstvu: 1. glede osebe jamstvene, 2. glede pravnega razloga in 3. glede načina in obsega jamstva samega. V prvi vrsti je nastopila na mesto jamstva občanov — občina kakor pravna oseba. To se je kazalo predvsem v tem, da se škoda ni izterjala več s posebno doklado glede ob času upora v občini navzočnih občanov, ampak kakor druge občinske doklade iz občinske blagajne. Kar se tiče pravnega naslova, je nastalo naziranje, da je občino zaradi tega proglasiti za odgovorno, ker je njej izročena redarstvena oblast. Posledica tega je bila, da se vkljub veljavi »loi vendémiaire« ni nalagalo jamstva občinam, ki niso imele redarstva v svoji oblasti. Tako se Pariz, kjer je bilo redarstvo v rokah državnih organov, »prefet-a de police«, nikoli ni proglasil odgovornim, čeprav je bila »loi vendémiaire« v prvi vrsti določena za Pariz in to vsled dosledne sodne prakse.

Kar se pa tiče naposled predrugačenega jamstva samega, nastalo je pod vplivom civilnopravne doktrine naziranje, da je odškodnina le v toliko opravičena, kolikor zadeva občino zane-marjenje njenih dolžnosti v izvrševanju krajnega redarstva, toraj nemarnost občinskih organov. Če dokaže občina, da je ona, to se pravi, njeno upravno osebje vse storilo za preprečitev uporniških zbiranj, kar je mogla, se s tem reši vsake odgovornosti. Prej brezpogojno jamstvo občanov postane sedaj jamstvo občine kakor pravne osebe za nemarnost občinskih organov.

Ta, po teoriji in praksi tekom jednega stoletja že za veljave »loi vendémiaire« izvedena in dejansko uporabljena načela so potem tudi v resnici prešla v »loi municipale« iz l. 1884. in postala še danes veljavno pravo na Francoskem. Dandanes tiče toraj na Francoskem jamstvo občini kakor pravni osebi iz naslova samoupravljanja krajnega redarstva, toda samo tedaj, kedar občina ne dokaže, da je ne zadeva nobena krivda. »Loi municipale« 1884 nam predočuje toraj čisto drugačen sistem jamstva za uporniške poškodbe, nego li »loi vendémiaire«.

Omenil sem, da je bila »loi vendémiaire« okoli leta 1850. vzorec raznim nemškim zakonom. Toda tudi tukaj so načela »loi vendémiaire« obveljala samo v novem predelanem duhu vsled vpliva teorije in sodne prakse. Nekateri zakoni, n. pr. nassavski so v popolnem soglasju z »loi vendémiaire« osnovani na starem nepogojnem jamstvu občanov iz naslova redarstvene obvezanosti. Drugi zakoni in med temi tudi avstrijski pa se snujejo zgolj iz novega naziranja o odgovornosti občine kakor pravne osebe za krivdo občinskih organov in sicer zaradi občinske krajno-redarstvene uprave. Zopet v drugih zakonih kakor na Bavarskem nahajamo načela obeh sistemov pomešana. Kar posebno še zadeva oba avstrijska zakona, uveljavljata ta dva še golo represijsko stališče, in jamstvo odpade, če se vsaj jednega storilca prime. Za položaj poškodovanca pa se v tem slučaju zakon ne briga.

Ob čisto drugih načelih sloni pa sedanje angleško pravo, katero se kaže kakor tretji sistem jamstva za uporniška poškodovanja. Jamstvo ne zadeva več kakor nekdanj stotinarjev, ampak pravne osebe, sicer ne občine, pač pa glede na velikost ozemlja večja redarstvena upravna okrožja. Dejstvo pa, po katerem se angleški sistem razlikuje od vseh drugih, se kaže v tem, da se angleški sistem postavlja izključno le na stališče poškodovanca, kateremu je na vsak način dati zadoščenje za kršenje njegovih temeljnih pravic. Naj se prime storilca ali ne, naj ima storilec kaj premoženja ali ne, naj obremenjuje javne organe kaka krivda ali ne, je vsejedno. Škodo, ki jo je izvajati iz občnosocialnih okolščin, mora občnost nepogojno povrniti.

V posledici sta si angleški sistem in sistem »loi vendémiaire«, kjer velja nepogojno načelo preprečitve, precej enaka. Toda notranje naziranje v obeh zakonih je temeljno različno. Po »loi vendémiaire« je jamstvo nepogojno, ker so občani nepogojno obvezani, poškodovanja zabraniti; po Riot (Damages) Act pa, ker ne gre, da poškodovanec trpi posledice, ki izvirajo iz občnih socialnih razlogov. »Loi vendémiaire« smatra, kakor staro pravo, jamstvo izključno le, ker naj bo presijsko sredstvo za izpolnitev javne redarstvene obvezanosti; Riot (Damages) Act pa daje odškodnino, ker se je temeljna pravica posameznika vsled nedostatnih javnih naredeb kršila. Pri »loi vendémiaire« je odškodnina

samo sredstvo k smotru, pri Riot (Damages) Act pa sama neposredni smoter. Riot (Damages) Act in »loi vendémiaire« prideta, kar se poškodovanca tiče, do istega zaključka le, ker »loi vendémiaire« stopnjuje obvezanost preprečitve do odgovornosti za naključje (casus) samo. V trenutku pa, ko to, sedanjemu pravu malo ugajajoče jamstvo tudi za nezgodo odpade, zazija nepregleden prepad med obema sistemoma. To nasprotje se nam tudi kaže v primerjanju z »loi municipale«, kateri je krivda predpogoj odškodninske obvezanosti. »Loi vendémiaire«, ki je osnovana na obligaciji, je pri sedanjih rimskopravnih nazorih morala v svojem daljnem razvoju sprejeti moment krivde. V tem smislu je torej »loi municipale« 1884 le potrebna posledica načelnega stališča.

V tako stisko Riot (Damages) Act ni prišla, ker ne rešuje cele stvari s stališča kršene dolžnosti, ampak izključno s stališča posameznika, ki je v svojih temeljnih pravicah oškodovan. In to stališče je po našem mnenju vsled modernega državnega naziranja edino pravo. Kajti pred vsem je istina, da občestvo mnogokrat samo in neposredno povzročuje s svojo politiko v zakonodajstvu in v upravi prikazni uporov ali jih gotovo omogočuje s svojimi ukrepi vselej, četudi le posredno. Povzročna zveza med početjem občestva in med nastalimi nemiri je nedvomna in le ta povzročna zveza sama more biti pri tem vprašanju odločilna, ne da bi se nalagal posamezniku dokaz posebne krivde, katerega navadno sploh ni mogoče dognati. Občestvo je napram posamezniku tako mogočen činitelj, delovanje zamočanega stroja pravnega varstva je tako dalječ od spoznanja in nadzorovanja posameznikovega, da bi bila naložitev takega dokaza isto, kakor če bi se naravnost odreklo vsako odškodnino. Odkar je prevzelo občestvo uporabo pravnih varnostnih naredeb in skrb za vzdržanje miru ter redu, in odkar ima državljan temeljno zajamčenih pravic, mora občestvo nepogojno odškoditi za ona kršenja teh temeljnih pravic, katera so se omogočila s tem, da so pravne varnostne naredbe odrekle ali pa prišle iz tira.

To naziranje tudi prodira povsod zmagovito. Nahajamo ga v zakonu za krivično obsojene, potem v zakonih glede jamstva pri železničnih poškodbah in deloma tudi pri zavarovalnih za-

konih glede nezgod. Tudi država mora jamčiti za nezgode, ki se ji pripetijo pri uporabi njenih javnih sredstev.

Če pride toraj v Avstriji do urejanja vprašanja glede odškodovanj vsled uporov, ne bo smela morda samo razširiti za druge dežele dotična določila čeških in galiških občinskih redov, katera so do cela nezadostna in neskladna z današnjim državnim naziranjem. Tako ureditev je moči izpolniti edino le, kakor na Angleškem, na podlagi modernega načela, da ima posameznik nepogojno odškodninsko zahtevo nasproti občnosti.

Vprašati je le, ali je jamstvo naložiti državni skupini ali pa manjšim skupinam? Po navedenih izvajanjih pač ne gre jamstva nalagati izključno le občinam. To bi ne bilo samo neumestno, ampak tudi neopravičeno. Neumestno, ker zamore občina odškodovati le omejeno, in ker je v malih občinah ravno poškodovanec največkrat tovarnar, podjetnik rudnika, veleposestnik in tako največji davkoplačevalec, ki bi si toraj moral sam plačati svojo škodo. Neopravičeno pa bi bilo zaradi tega, ker ne gre terjati izključno od občine odgovornosti za prikazni, ki imajo v občni socialni organizaciji svoje vzroke.

Prava se nam zdi primerna razdelitev odgovornosti na vse tiste sloje, ki so nositelji občne javnopravne organizacije in tako določajo tudi občni socialni položaj; to pa niso samo občine, marveč tudi država in dežele.

Tudi popolne razbremenitve občine ni zagovarjati; da, občini je celo bistveni del odgovornosti nalagati in sicer ne samo zato, ker je ona avtonomna upravnica krajnega redarstva in ima zategadelj pri zadevnih prikaznih nedvomno glavno ulogo, ampak tudi zato, da se naravna zveza med dolžnostjo in odgovornostjo ne razveže baš tam, kjer je najbolj očitna. Nasproti pa bi bilo moči dolžnost za doneske glede ostalih slojev, države, deželâ v primernem razmerju določiti v manjši meri. Teoretična utemeljitev dolžnosti države in deželâ za doneske je najti pred vsem v dejstvu, da se gre pri uporih prav za prikazni, ki imajo svoj izvor v občnosti socialne organizacije, ne da bi bilo možno ali celo dopustno iztrgati ta ali oni sloj iz občnih medsebojnih razmer; in drugič v tem, da so tudi ti sloji depositarji sredstev javne oblasti, s katerimi sredstvi imajo pa dolžnosti, bodisi posredno ali neposredno skrbeti za ohranitev javnega miru in redu.

Kako pa je urediti razdelitev odgovornosti v pojedinostih, to ni načelno, ampak po konkretnem uvažanju rešljivo vprašanje, na katero odgovarjaj spoznanje politika in zakonodajca. Naša želja je le, da ti sloji v nedalnem času store delo, katero je že dolgo časa njih socialna dolžnost.

More li zastavni dolžnik še ne izbrisano hipoteko odstopiti novemu upniku na tistem mestu kjer je prvotno vpisana?

Spisal dr. M. Dolenc.

Po splošni doktrini novejših pisateljev je pripisovati hipoteki, ki ostane še nadalje vpisana navzlic temu, da je bil dolg že poplačan, pravi materijalnopravni obstanek, ki sicer ne dosega naravnost nadaljnega polnega obstanka upnikove zastavne pravice, a vendar ni zgolj formalnega pomena. V tem zadnjem slučaju bi namreč imel hipotekarni dolžnik brez dvoma nasproti vsakomur — bodisi univerzalni ali singularni naslednik upnikov, najsi ima onerozen ali lukrativen naslov nasledstva — ugovor, da je dolg že plačan. Tako bi se pa izreklo, da je s poplačanjem dolga zastavna pravica brezpogojno prenehala. Ker pa to že uvodna določba §-a 469. o. d. z. ustanavlja, mogla bi imeti končna določba cit. §-a le še ta smisel, da je vknjižena dolžna listina tako dolgo vpisana, dokler ni izbrisana. Za take juristične nesmisle pa seveda v zakonu ni mesta.

Toda norma §-a 469 o. d. z. ni kar brez dvombe jasna. Lahko se namreč — z Exner-jem (»Oest. Hyp.-R.« str. 73 in nasl.) — misli, da navzlic svoji materijalnopravni nepravilnosti nadaljnega obstanka obstaja vpisana hipoteka vsled »garantujoče moči javne knjige« (Exner) v vsakem oziru naprej, tako da bi dobil lastnik hipotekarnega zemljišča samo obligatorno pravico do prenehanja hipoteke, samo ob sebi polnoveljavne. Ta pravni nazor, ki temelji na najstrožjem principu publicitete,

pa pobija Strohal (»Die Prioritätsabtretung«, str. 53 in nasl.) tako-le: Iz zgodovine §-a 469 o. d. z. izhaja jasno, da so hoteli uredniki obč. drž. zakonika naravnost izključiti tako veliko moč, kakoršna je zgoraj označena. V seji 11. julija 1803 se je namreč povdarjalo, da je namesto v načrtu stoječih besed »Aufhebung des Hypothekarrechtes« postaviti besede »Aufhebung einer Hypothek« (pač v objektivnem smislu besede!), ker »s poplačanjem dolga vedno preneha pravica« (namreč: zastavna). Na to se je sklenilo soglasno sedanje besedilo. Nadalje uči Strohal: Ako sme lastnik, kedar zastara hipotekarna tožba, z negatorno tožbo izsiliti izbris hipoteke, priznati je vsaj toliko pravice radi prenehanja zastavne pravice po §-u 469 o. d. z.

Na podlagi teh pač opravičenih razmotrivanj pride Strohal do zaključka: Hipoteka, ki je navzlic ugasnitvi dolga vpisana, je pač juristično relevanten faktor z gotovimi posledicami, a le-te pa nikakor niso istovetne s polnim nadaljnim obstankom zastavne pravice.

Glede na ta izvajanja treba torej poiskati, kake posledice naj ima obstanek že poplačane, a ne izbrisane hipoteke?

Za prvo posledico — samo ob sebi umevno — je smatrati to, da se vsi poznejšnji hipotekarni upniki toliko časa ne morejo dejanstveno pomakniti na boljše mesto, dokler ona hipoteka še ni izbrisana. (Tu se za sedaj ne dotaknemo vprašanja, se li dá pomaknenje — izsiliti).

Druga posledica je upnikova pravica, da sme razpolagati s tako hipoteko, torej tudi pravica, cedirati jo. Vsled odstopa neopravičeno vpisane hipoteke na ime tretjega, kateremu je prvotni hipotekarni upnik cediral hipoteko (v subjektivnem pomenu besede), pa mora — i teorija i praksa soglašati v tem — hipotekarni dolžnik na cesijonarjevo zahtevanje dolg še enkrat plačati in ne more uspešno ugovarjati, da ga je že enkrat plačal, čeprav še ni iz javne knjige izbrisan, toda le pod nastopnimi pogoji:

1.) Pogoj dobre vere. Zakon gotovo ne ščiti kake nepoštenosti, obtorej mora oni, ki si pridobi hipoteko, biti za časa pridobitve v dobri veri, da hipoteka v resnici še obstaja. (V tem oziru prim. razsodbo vrhovnega sodišča od 13. junija 1893, št. 7007, v »Jur. Bl.« l. 1893. št. 30: dobre vere ni, če je pravico-

jemnik le dvomil ob obstoju terjatve; ter razsodbo od 3. decembra 1889 št. 13633, v »Ger. Z.« l. 1890. št. 15, v kateri se zahteva, da mora dobra vera obstajati ne samo ob času cesije, marveč tudi ob času, ko se zaprosi zemljiškoknjižni prenos.) Na tem mestu naj omenjamo, da po mnenji najnovejše monografije o principu publicitete¹⁾ v le-tem slučaju sploh ni moči vprašati se, ali je cesijonar v dobri veri. Po tem nazoru bi mogla vero v javno knjigo izključiti le taka diskrepancija tabularnega in pravnega položaja, ako bi cesijonar vedel za nevknjižene materijalnopravne dogodke, ki bi mogli sami ob sebi vpisu odvzeti neposredno veljavnost. V tem slučaju pa, ko ima le lastnik hipoteke obligatorni zahtevek (Exnerjeva trditev), da se tabularno stanje popravi, je faktično tabularno stanje nedotaknjeno, — torej je navzlic vednosti za to okolnost utemeljeno zaupanje v javno knjigo. Seveda pride naposled do zgorejšnjega zaključka, ker pripoznava, da zamore biti dan »dolus«, vsled česar je moči tak tabularni akt izpodbijati.

2. zahteva — negativne narave — je ta, da pri takem svojem prehodu hipoteka ni prišla niti potom dedovanja, niti lukrativnim potom na tretjega, čeprav bi bil pridobitelj v dobri veri. Ta zahteva se v svojem bistvu snuje iz razmotrovanja, da inace tretja osebe ne ravna iz svoje, ampak iz pravice svojega prednika, ki ni bil v dobri veri in ki bi se mu pri tem lahko ugovarjalo isto, kar predniku, odnosno glede lukrativne pridobitve, da darilojemnik vendar ne more več pravic pridobiti, nego jih ima darilodajec.

Nadaljna posledica večkrat omenjenega dejanskega položaja je ta, da je možno na hipotekarno, neopravičeno obstoječo tirjatev pridobiti si zastavno pravico. Kdor pridobi zastavo, mora imeti dobro vero, da tirjatev še obstaja; to je po zgorejšnih navedbah jasno. Preiskovati pa je na tem mestu, pri kakšnem načinu pridobitve zastave da nastopi navedena posledica. Literatura in praksa soglašata v tem, da pritrjujeta pridobitvi zastave, če se prosto-voljno nakloni zastavna pravica na neopravičeno vpisano hipoteko, — naravno, ker v tem slučaju se snuje zastavna pravica iz zaupanja v javno knjigo.

¹⁾ Das Publicitäts-Princip im österreichischen Tabularrechte. Von Dr. Emanuel Adler. Wien, 1899. Manz.

Ne tako glede pridobitve potom zvršila. Praksa vrhovnega sodišča glede tega vprašanja sicer ni vedno jednaka, toda merodajne vrednosti je razsodba vrhovnega sodišča od 25. septembra 1888, ki je zabeležena v repertoriju izrekov pod št. 143. Tu se izreka: »... da za utesnitev te določbe (scil. §-a 469 o. d. z. in fine) na slučaj prostovoljne zastave ni najti vzroka niti v besedilu, niti v duhu zakona.« Pravilo samo pa se glasi: »Zakonito varstvo, ki je zagotovljeno po končnem stavku §-a 469 o. d. z. pridobitelju knjižne pravice v dobri veri, tudi tedaj ni izključeno, kedar se je zgodila pridobitev potom zvršila.«

Nasprotno mnenje zastopa Fr. Reinhold v »Ger. Halle« l. 1898. št. 28. in 29. (2 Executionsfragen [I.]), kateremu se je pridružil tudi Neumann (»System d. Ex. O.« str. 149). Ta dva trdita, da mora lastnik hipotekarnega zemljišča vložiti proti pridobitelju take zastavne pravice tožbo na ekscindiranje z uspehom. Utemeljitev tega nazora je bistveno ta, da v takem slučaju dovolitev kredita od strani zvršitelja ne temelji niti na zaupanju v javno knjigo, niti na zaupanju v hipoteko, marveč da izvira edino le iz zaupanja do dolžnikove osebe. »To velja celo tedaj, ako bi zvršitelj ob času dovoljenja kredita vedel za obstanek hipoteke, kajti inace bi kredit dovolil le proti dovolitvi nadzstavne pravice, to tem bolj, ker ne more na to računati, da bo zastavna pravica tudi še poslej obstajala.« (Neumann, na naved. m.)

Na prvi pogled se pač vsekakor vidi, kakor izvaja Reinhold na naved. mestu, da obsega izjema §-a 469 o. d. z. tudi prisilno zastavo, toda pravilo ostane, da sme upnik le poseči na premoženje svojega dolžnika, in če torej § 469 izjemoma navaja gotove slučaje, ko lahko poseže eventuelno tudi na premoženje nedolžnika (t. j. lastnika zemljišča, obremenjenega z neopravičeno obstoječo hipoteko), onda teh izjem ni smeti širje uporabljati, nego treba jih je utesniti kolikor moči!

Res je sicer, če te kontroverzne nazore razmotrujemo, da zakonova določba §-a 469 o. d. z. prav nič ne jemlje v misel našega slučaja; tudi nočemo prezreti svarilnih besed velikega učitelja Fr. Hofmann-a (»Ger. Z.« 1893 št. 39), ki pravi, da se s §-om 469 o. d. z. presamopašno ravna. Toda razlogi Neumanna in Reinholda vendar niso dovolj utemeljeni. Pred vsem

se daje preveč veljave dovolitvi kredita; kajti bilo bi pač nepravilno na pr., ako bi se odreklo izvršilo na dotodavčevo, zemljiškoknjižno še obstoječo hipoteko dotojemniku, ki je kakor izvršitelj v dobri veri radi tega, ker si dote ni dal obljubiti v zaupanju v javno knjigo, dasi se je to zgodilo z notarskim aktom. Da bi se vpošteval motiv, zakaj se je kredit dovolil, ni povoda; pač pa je največje važnosti motiv, zakaj se eksekvira; v tem oziru pa je zakonodavec ustanovil določbo §-a 469 o. d. z. gotovo enako proti vsakomur. Pač bi bilo neumestno, da bi tist, kateremu je zavezanec zastavno pravico na že poplačano hipoteko dovolil, bil na boljšem, kakor pa oni upnik v dobri veri, kateremu dodeli zastavno pravico sodnik, javna avtoriteta, na podlagi javne knjige!

Naposled govori za mnenje, katero zastopa vrhovno sodišče v repertoriju izrekov, še ozir na realni kredit. Jasno je pač, da je umestnejše naložiti lastniku hipotekarnega zemljišča pravočasni izbris že plačane hipoteke, da se tako izogne vnovičnemu plačilu, nego li vsakogar, ki je prisiljen eksekvirati hipotečne tirjatve, če hoče biti plačan, siliti, naj prej poizve, ali hipotečna tirjatev še popolnoma obstoji, ker bi ga sicer zadeli stroški eksindacijske tožbe, dasi je v dobri veri.¹⁾ —

Vse to velja za slučaj, kedar je cesijonar kaka tretja oseba, ne pa zastavni dolžnik sam. Vprašanje pa je, kako bi mogel zastavni dolžnik sam že plačano, a še ne izbrisano hipoteko odstopiti v prvotni prioriteti?

Nobenih težav ni za razrešitev tega vprašanja, ako se smatra trditev Strohala in Steinlehnerja za opravičeno, da obstoje tudi v avstrijskem pravu resnične lastniške hipoteke (»Eigentümerhypotek«). Strohal utemeljuje svoj nazor (sicer v ostrem

¹⁾ Z ozirom na doslejšnja izvajanja bodi tu še omenjena direktiva, katero daje justično ministerstvo v »odgovorih« (naredba od 3./12. 1897, št. 25601) k §-u 237 eks. r.: »Zdražitelj, ki izposluje izbris zaznambe dražbenega postopanja in domika, predno so izbrisana bremena, ki so na zdraženem zemljišču vknjižena, a od njega ne prevzeta, ne more tretjim osebam, ki pridobe taka bremena ... zaupajoč v zemljiško knjigo, ugovarjati, da je on pridobil lastniško pravico in da je prisilna dražba že izvršena.« — V principu potrjuje ta direktiva gotovo naša izvajanja, in je nekaka represalija napram zdražitelju, da se ne bi obotavljal izbrisati neprevzeta bremena in pravice, za kar eks. red ne določa nikakega rokú.

nasprotju z Exnerjem) na podlagi §§-ov 469 in 1446 o. d. z., katera sta po njegovem »skoro neovržnem« mnenju potvorjena po §-u 52 dodatka k »preuss. L. R.«, ter poudarja, da v našem pravu ni nikjer izrečeno, da se sme izvršiti izbris hipoteke na enostranski predlog hipotekarnega upnika samega. Toda Strohalovemu naziranju nasprotuje že to, da v astrijskem pravu nikakor niso dovoljeni vpisi hipoteke na ime lastnika dotičnega zemljišča (prim. rzsodbo vrh. sod. od 23./11. 1886, št. 13682, Gl. U. W. 11970).

Treba torej najti drugačno rešitev tega vprašanja. V to svrhu se predlaga skoraj splošno cesija hipotekarne pravice od strani plačanega hipotekarnega upnika na hipotekarnega dolžnika. V resnici, to je edina pot, po kateri je možno doseči v našem pravu efekt lastniške hipoteke. Seveda nasprotujejo i temu nazoru nekateri znameniti pravoslovci, med njimi Randa, ki pravi: »Tudi poskus Exnerjev, da bi se lastniško hipoteko vrinilo skozi skrivna vratica cesije, se ne da izvesti zaradi konfuzije, ki je na poti, ker le-ta ne stoji pod varstvom publicitetnega principa (»Eigenthum«, str. 548, nota 18).

Ako premotrimo konštrukcijske težkoče pri razrešitvi našega vprašanja, moramo pred vsem izključiti od preiskavanja vse one slučaje, v katerih je lastnik hipotekarnega zemljišča že dobil izbrisno pobotnico. Cesija hipoteke na lastnika hipotekarnega zemljišča je v takem slučaju — »iz formalnih razlogov«, kakor pravi Stohal — nemogoča, zamenitev pobotnice s cesijskim pismom se ne da prisiliti.

Uvažiti pa je v resnici pomisleke proti vzvratni cesiji hipoteke na hipotekarnega dolžnika, češ da postane dolžnik s plačilom dolga pač prost od zaveze plačila, da pa ne dobi s tem novih pravic na tirjatev, kajti ko bi takih pravic vdobil, onda bi tirjatev ugasnila po cesiji vsled konsolidacije (konfuzije). Za utemeljitev tega nazora se navajajo razlogi, da nihče ne more biti svoj lastni dolžnik, niti dobiti na lastni stvari zastavo, kar podpira i dvorni dekret od 22./4, 1825, št. 2090 zb. j. z. Po le-tem namreč »ne more biti tirjatev, katero je upnik odpustil, predmet cesije in radi tega tudi ni dopustiti intabulacije take cesije.« Nasproti zadnjemu pomisleku poudarja Kra inz (»System«, str. 795, nota 17) dobro, da citirani dvorni dekret sploh ne govori o pravi cesiji

na dolžnika, marveč o tem, da se odpusti tirjatev dolžniku, torej tudi ne prepoveduje cesije tirjatve na dolžnika. V ostalem pa niti ne more biti govora o kaki ugasnitvi tirjatve vsled konsolidacije, ker dobi pač dolžnik, kateremu se cedira hipotekarna tirjatev, v bistvu od cedenta le pravico, da kakor cesijonar lahko razpolaga s še obstoječo hipoteko (ne pa pravico do tirjatve same); da pa taka pravica vsled konsolidacije ne ugasne, to določuje § 1446 o. d. z. izrecno. Exner sodi v tem oziru, da gre tu v resnici za nekako hipotekarno sukcesijo, katero pa treba, ker takega instituta občni drž. zakonik ne pozna, obleči v obliko cesije.

Potemtakem vdobili smo pravilo: Dolžnik si lahko da napraviti od upnika namestu pobotnice za dolg, katerega hoče poravnati, cesijsko listino. (Tako Stubenrauch: Comm. str. 669; Unger: Entwurf, str. 252).

Vprašanje pa nastane, ali more vsak dolžnik, ko plača, zahtevati tako cesijo od svojega upnika? — Strohal (»Prior. Abt.«, str. 51 in nasl.) daje seveda — ker pripoznava tudi v avstrijskem pravu resnične lastniške hipoteke — lastniku hipotekarnega zemljišča polno pravico razpolagati glede hipoteke; toda za Exnerjem treba reči, da more dolžnik vsled določbe §-a 1426 o. d. z. le pobotnico zahtevati. Pač pa se lahko izvaja iz zakonite določbe §-a 1423 o. d. z. za vsakega tretjega plačnika pravica, da sme zahtevati odstop upniku pristojećih pravic celo že po izvršenem plačilu.

Iz tega izhaja:

a) Če je lastnik hipotekarnega zemljišča tudi personalni dolžnik hipotekarnega upnika, more pri plačilu zahtevati od hipotekarnega upnika le pobotnico; ali hoče upnik namestu pobotnice dati odstopno pismo, to je odvisno od upnikove dobre volje.

b) Če lastnik hipotekarnega zemljišča ni personalni dolžnik, onda more pač zahtevati ob enem s plačilom (ali tudi še potem) cesijo, toda le odstop na plačnika, t. j. njega samega (ne pa na kako tretjo osebo, ali »na belo«). Poleg tega je pa možnost take rešitve (»Einlösung«) zastavne pravice odvisna od dovolitve personalnega dolžnika, arg. iz §-a 1423 o. d. z.

Exnerjevo trditev (»Oest. Hyp.-R.« str. 673), da v Avstriji že po zakonu more tretji plačnik rešiti zastavno pravico za po-

plačano tirjatev, treba pač vtesniti tako, da je možnost rešitve odvisna od dobre volje personalnega dolžnika (razun v slučaju §-a 462 o. d. z.). Nikakor pač ne gre, da bi moral personalni dolžnik o poljubnem času dovoliti rešitev svoje tirjatve po hipotečnem lastniku, dočim bi njega samega zadela takoj regresna tožba in na to še zvršilo. Na vsak način se ravna po slučaju vprašanje, ali je moči izogniti se dovolitvi personalnega dolžnika; to je pač le rešiti po naravi dogovora med personalnim in tabularnim dolžnikom.

Na podlagi teh razmotrivanj denimo, da se je hipotekar-nemu dolžniku odstopila hipotekarna tirjatev; pod kakimi pogoji more to, recimo, quasi-lastniško hipoteko v prvotnem povrstnem redu odstopiti kakemu drugemu? — Po analogiji onega slučaja, v katerem hipotekarni upnik dalje odstopi že plačani, a še obstoječi hipotečni vpis, je odločiti, da se nikakor ne sme kršiti »bona fides«, kajti sicer ni pravične pridobitve.

Prvi pogoj za dobro vero je pa ta, da se s postopanjem pridobitelja ne sme niti povzročiti niti izkoristiti kak materialno-pravno krivičen položaj (po Exnerju).

Jasno je, da se s tem, če je hipoteka neopravičeno nadalje vknjižena, nikomur ne godi krivica pri njegovih pravicah (razun seveda, če bi že poplačana tretja oseba, sporazumljena z lastnikom, v dražbenem postopanju dobila še enkrat plačilo). Skoro vsi pravoslovci gredo celo dalje in trdijo, da tudi nadaljna cesija od strani zastavnega dolžnika prav nič ne oškoduje poznejšnjih hipotekarnih upnikov, ker imajo ti le upanje, ne pa pravice, da stopijo naprej.

Exner razpravlja ta slučaj tako-le: »V našem slučaju konfuzije je le cedent sam kakor lastnik zastavnega zemljišča udeleženec, katerega bi zopetno oživiljenje hipoteke obremenilo; naj nastane konfuzija kakor koli, naj zadene zastavni dolg ali ne, vedno vstvari cedent s tem, da dovoli neizbrisano hipoteko naprej kakemu drugemu, pravice proti sebi, ne da bi se dotaknil kroga pravic tretjega. Vprašanja torej, če cesijonar pravično pridobi, sploh ni moči staviti (»Oest. Hyp.-R.« str. 670). Tako tudi Krainz-Pfaff (ki imenuje »jus procedendi« takozvano, ne pa resnično pravico, nekako posledico, ki nastopi ob sebi, če se res izbrišejo poprejšnji bremenski postavki). Bartsch (»Oest. allg. Grundbuchs-

gesetz«, str. 416 v 3. izdaji); tako je tudi razsodilo vrhovno sodišče (razs. od 4. maja 1871, št. 1198, Gl. U. W. 4153; razs. od 4. novembra 1869, št. 8088, Gl. U. W. 3557 in dr.).

Navzlic temu pa mislim, da po današnjih zakonih ravno kar navedeni nazor ni utemeljen za vsak slučaj.

V dveh ozirih je treba ta nazor natančneje premotriti.

A. Nimajo li poznejšnji hipotekarni upniki vendar v kakem slučaju pravice, stopiti na boljši povrstni red?

B. Je li vprašanje dobre vere pri cesijonarju ob času pridobitve v resnici odveč? (Z ozirom na gori navedena Exnerjeva izvajanja).

A.

Recimo, da so med poznejšnjimi tabularnimi upniki tudi taki, ki imajo zastavno pravico za izvršljive tirjateve, na zemljišču vknjižene, ali pa ki iščejo iz zemljišča plačila s prisilno dražbo. V tem oziru ima zakon od 27. maja 1896 št. 78 drž. zak. (uvodni zakon k eks. redu) novo določbo v členu XXVIII., ki piše: »Vsak upnik, ki ima na kakem zemljišču zastavno pravico za izvršljivo tirjatev, ali zaradi čigar tirjatve se vrši eksekucija na zemljišče, more glede poprejšnjih hipotekarnih tirjatev pravico do izbrisa hipotekarnih tirjatev, ki pristoja vsled plačila ali pa iz drugih razlogov lastniku zemljišča, sam uveljaviti pravnim putem ali pa z uvedbo amortizacijskega postopanja Upnik, ki zahteva lastniku pristoječo pravico izbrisa s tožbo, mora lastniku sodnim putem napovedati spor.«

»Vladna predloga« ni imela take norme; »skupno poročilo« (»Gem. Ber.« str. 10) meni pri tem členu, da vsebuje materialno pravno važen predpis, čeprav je težišče te norme v tem, da je eno najboljših sredstev, da se garantira hipotekarnemu upniku za slučaj prisilne dražbe dovoljena pravica upora radi nedostatnega pokritja.

Po mojem mnenju tiči gori navedeni materialnopravni pomen v tem, da je zapostavljenim, v navedenem členu označenim upnikom pravica napredovanja na boljši povrstni red za-

gotovljena vsled ugasnitve prejšnje hipotekarne tirjatve¹⁾; to pravico je moči celó po istem zakonovem določilu vtožiti in z eksekucijo izvajevati. V tem oziru naj se še primeri določba: Če zapostavljeni hipotekarni upnik uveljavi izbris »indebite« vknjižene hipoteke še-le pri poprejšnji ustanovitvi bremenskega stanu, onda je glede tega izkazati po § 165 eks. r. tekom 5 dni verjetnost (v zmislu §-a 274 c. pr. r.).

Ta moj nazor pa pobija Em. Adler v zgoraj navedeni monografiji o publicitetnem principu in pritrjuje mu Karl Adler, ki je to monografijo v »Ger. Zt.« ex 1900, št. 21 ocenil.

Za dokaz, da po členu XXVIII. cit. zak. poznejšnim hipotekarjem ni priznana pravica napredovanja, navaja se nastopno:

Najprej se trdi, da postane pravica napredovanja po členu XXVIII. še-le eksistentna »im Stadium der Executionsführung und besteht vorher nicht«. Toda besedilo zakona se glasi: »Jeder Gläubiger, für dessen vollstreckbare Forderung ein Pfandrecht begründet ist (ne: wird)« i. t. d. Ali se ne prikazuje vsak dan zastavna pravica, vknjižena za zvršljivo tirjatev (n. pr. po §-u 3 not. reda!), ki ostane leta in leta na zemljišču? Če pa misli Em. Adler zgolj povdarjati, da pravica nastane samo z vknjižbo zvršljive tirjatve, ni seveda temu ničesar prigovarjati, toda to nič ne moti, da se ne bi potrdilo naše vprašanje.

Nadalje pravi Adler: »Anderseits steht es (sc. das Löschungsrecht) auch nicht bloss Hypothekaren, sondern in gleicher Weise auch anderen betreibenden Gläubigern zu.« Kajpada pomeni to samo nekaj »plus«, torej se ne zadeva ob naše vprašanje; sicer pa ob ustavitvi dražbenega postopanja zahtevajoči upniki lahko postanejo hipotekarji!

Naposled najvažnejši Adlerjev nasprotni argument: »Dazu kommt, dass ihnen nur gestattet ist, das dem Eigentümer der Liegenschaft zustehende Recht auf Löschung

¹⁾ Sicer je tudi doslejšnja praksa priznala, da imajo naslednji hipotekarni upniki pravico uveljaviti ugasnitev prejšnjih bremenskih postavkov, n. pr. razs. vrh. sod. od 4. januarja 1890, št. 11494, Gl. U. W. 13085, od 2. maja 1883, št. 5109, Gl. U. W. 9423, i. t. d.; toda v vseh teh primerih je moči izsiliti napredovanje na boljši povrstni red iz prav posebne narave dotičnega slučaja in dotični slučaji se vedno nanašajo na eksekutivne dražbe, pri čemer pač ne more biti govora o kaki pravici do napredovanja. Sicer si pa razne razsodbe prav v tem vprašanju naravnost nasprotujejo.

geltend zu machen«, dass also auch ihr Recht auf Löschung nur soweit geht wie das des Eigenthümers und dass es auch von ihnen nicht mehr geltend gemacht werden kann, sobald er es durch anderweitige Vereinbarungen wieder verloren hat.«

Ta argument je po mojem mnenju brez pomena. Nedvomno je namreč, da ima lastnik zemljišča, ki je hipoteko plačal in si jo obenem dal cedirati, tedaj pravico (»zustehendes Recht«), da to breme da izbrisati. Torej imajo tudi zapostavljeni, v členu XXVIII. cit. z. označeni hipotekarni upniki ravno ta čas pravico, izbris zahtevati. Tako govori zakon; da ga ne pozna, se ne more nihče izgovarjati. Če torej v takih okoliščinah hipotekarni dolжник, obenem lastnik hipotekarnega zemljišča, dobi od poplačanega hipotekarnega upnika cesijo zastavne pravice za terjatev, tedaj mu ta cesija po mojem mnenju ne more koristiti; kajti on krši nedvomno pravico večkrat navedenih zapostavljenih hipotekarnih upnikov do izbrisa poplačanega, a še obstoječega bremenskega postavka; torej pa tudi ne more biti v dobri veri, ker hoče, da govorimo z Exnerjem, za-se izkoristiti kak dejanski, materialnemu zakonu protiven položaj, tako da oškoduje že s tako cesijo zapostavljene upnike z izvršljivimi tirjatvami v njih pravicah. Če pa ta lastnik zemljišča to sebi cedirano takozvano »pravico do hipoteke« naprej odstopi, s tem nikakor ni saniral nezakonitega pravnega položaja, kajti »quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere«.

Takisto se moramo izreči o cesijonarju zastavnega dolžnika; niti ta se ne more sklicevati v tem oziru, češ da je on (cesijonar) v dobri veri, ker pri cesiji ni ničesar znal o pravicah zapostavljenih knjižnih upnikov z izvršljivimi tirjatvami. To zahteva na vsak način publicitetni princip javne knjige: Cesijonar je dolžan prepričati se o stanju zemljiške knjige, ker ima zemljiška knjiga enakomeren vpliv proti vsakomur. Naj se ne ugovarja, da ni dolžan kaj pozitivnega vkreniti, da ostane v dobri veri, kajti zakon pravi, da se ne more nihče opravičiti z nevednostjo glede vsebine javnih knjig, katera velja za javno proglašeno (arg. §§ 441, 443, 468, 527, 928, 1398 o. d. z.).

Pod pogoji člena XXVIII. cit. zak. torej ne more biti govora o pravici, disponirati z že poplačano hipoteko, katera je še vknji-

žena, da, niti cedirati si ne sme dati lastnik take hipoteke, ker že s tem greši proti navedenemu členu, njegovi nasledniki pa itak ne bi mogli dobiti večjih pravic, kakor jih ima sam. Adlerjeva argumentacija torej ne drži. Pač pa je priznati, da oni zapostavljeni hipotekarni upniki, ki so zvršljivost svoje tirjatve pridobili šele po izvedeni cesiji, ne morejo izpodbijati te cesije, očitno radi tega ne, ker se ob cesiji ni kršilo njihovih pravic.

B.

Zapostavljenih upnikov v smislu člena XXVIII. cit. zak. ni

Ako bi stavljeno vprašanje tu nepogojno potrdili in z Exnerjem (na nav. m. str. 670) trdili, da v tem slučaju, kjer cedent (pravzaprav zastavni dolжник) neizbrisano hipoteko nadalje cedi, niti ne more biti vprašanja, ali cedent opravičeno pridobi, šli bi predaleč. Sicer je sploh resnica, da to, če ve cesionar hipotekarnega dolžnika (t. j. lastnika zemljišča in tačasnega lastnika hipoteke), da je predmet hipoteki, katero vdobi, že poplačana tirjatev, že samo ob sebi ne spravi cesionarja in novega pridobitelja hipoteke v slabo vero, ker se na ta način oškoduje le lastnik hipotekarnega zemljišča, to pa ne pride v poštev radi pravila: »volenti non fit iniuria«. Toda ne bi se dalo zagovarjati, da bi se izreklo cesijo tudi v tem-le slučaju za neoporečno.

Posestva *A*-ovega se drži na I. mestu hipoteka za že davno ugasneno tirjatev *B*-a, precej visoko, nadalje se ga drže še druge hipoteke za resnične, a ne visoke tirjatve. *C* da tedaj z ozirom na ta hipotekarni stan *A*-u, ki zatrjuje, da ni vpoštevati hipoteke *B*-a na prvem mestu, ker je neopravičeno vknjižen postavek in se bo zato po izpolnitvi nekajih formalitet izbrisal, precejšnje posojilo, ki se vknjiži na zadnjem mestu. Ali bi mogel *A*. še-le na to še neizbrisano hipoteko *B*-a novemu upniku *N*-u pravoveljavno udovoliti, čeprav bi *N*. za obljube *A*-a nasproti *C*-u natančno vedel? — To bi bil pač velik nedostatek dobre vere na strani hipotekarnega pridobitelja *N*-a, na strani *A*-a pa morebiti celo goljufija!

Ta slučaj je seveda nekoliko prisiljen, pa vseskozi mogoč in kaže pač, da zgoraj navedeni Exnerjev stavek ne more veljati.

V slučajih, pod *B*. navedenih se da stavljeno vprašanje pač navadno potrditi, toda tu velja: Za pravoveljaven neovržen efekt

prenosa take že plačane, a ne izbrisane hipoteke na prvotnem mestu treba vedno in vedno preiskovati, se li ni kršila »bona fides«, — kajti inače se ta vpis da izpodbijati. Do tega zaključka pride dejansveno tudi Emanuel Adler, trdeč, da v našem slučaju sicer ne more biti juristično govora o nedostajanju vere v javno knjigo, da se pa faktično more navzlic temu le tisti trajno vzdržati v pridobljeni hipoteki, kdor jo je v dobri veri pridobil. Za praktilike velja pač to zadnje pravilo, najsi bo v teoriji stvar morebiti nekoliko drugačna.

Na vprašanje, kaka sredstva so na razpolago proti vsem, po zgorajšnjih izvajanjih neopravičenim vpisom, je odgovoriti, da so to izbrisne tožbe z zaznambo spora po pravilih §-ov 61, 62 in 63 zemlj. knj. zak. Aktivna tožbena legitimacija je ob sebi umevna; ne tako pasivna. Po mojem mnenju sta pasivno legitimirana lastnik hipotekarnega zemljišča in cesijonar kakor sopravnika po §-u 11 c. pr. r., ker se je vpis zgodil v interesu obeh. Petit naj se glasi: *a)* Ustanavlja se, da je vpis pod C. tek. št. x. na zemljišču vložek št. y. kat. obč. Z., vsled katerega je vknjižena zastavna pravica za tirjatev *N*-a v znesku, pravno neveljaven; *b)* *M.*, lastnik zemljišča vložek št. y kat. obč. Z., in *N.*, upnik hipotekarne tirjatve, sta dolžna dati gori označeni postavek x. izbrisati in morata plačati tožbene stroške v 14 dneh, da ne bo zvršila.

Drugi slučaj člena XXVIII. cit. zak., da je moči lastnikovo pravico do izbrisa uveljaviti potom uvedbe amortizacijskega postopanja, ne pride v naših slučajih v poštev, ker nasprotuje § 118 zemlj. knj. zak., kjer se zahteva, da se dotična vknjižena pravica ni na noben način uveljavila.

Samo radi popolnosti bodi še omenjeno, da v enem slučaju niti ni treba cesije že plačanega hipotekarnega upnika, da se obvaruje kakemu drugemu prvotna prioriteta za nov dolg; to je slučaj zakona o konvertiranju hipotekarnih dolgov od 14. junija 1888, št. 88 drž. zak., ki omogočuje zemljiškemu lastniku, premeniti svoje stare dolgove, ker zanje veljajo prav neugodni in neracionalni predpisi glede odplačila in odpovedi ter se visoko obrestujejo. To se pa da doseči le z novimi manj obrestovanimi dolgovi, ki se smejo napraviti le pri gotovih, od države urejenih in nadziranih »institutih za zemljiški kredit« (glej Bartsch:

»Grundbuch in seiner praktischen Anwendung«, str. 314, 315, kjer se nahajajo podrobnosti). Te izjemne določbe se seveda ne dajo nikjer drugje vporabiti.

Odgovor na stavljeno vprašanje se torej glasi: »Zastavni dolžnik sploh ne more že plačane, a še neizbrisane hipoteke na prvotnem mestu novemu upniku cediti, če ima kak poznejšnji hipotekarni upnik vknjiženo zastavno pravico za kako zvršljivo tirjatev ali pa če se je na tisto zemljišče uvedlo dražbeno postopanje; v vseh drugih slučajih pa more to storiti, toda cesijonar pridobi le tedaj neovržno pravico iz take cesije, če je bil v dobri veri.

Avancement sodnih uradnikov iz VIII. v VII. čin in dalje.

Avancement sodnih uradnikov sploh zastaja že znatno, kajti po organizaciji l. 1897. je večina starejših uradnikov odpala in ostali so možje v najboljši dobi, katere le še kaka nezgoda premakne z dobrih mest. Imenovano zastajanje se najbolj kaže pri prehodu iz VIII. v VII. čin in so pri tem izvzeti samo okrajni sodniki vsled zakona z dne 3. junija 1894 št. 106 drž. zak. in naslednjih naredeb.

Kakor znano, določa navedeni zakon, da je tretjino okrajnih svetnikov vsakega višjesodnega okrožja imenovati na svojih mestih za deželnosodne svetnike v VII. činovnem razredu. Po naredbi just. ministerstva z dne 5. maja 1897 št. 9839, kos IX. just. nar. lista, se je to delno razmerje nekoliko premenilo — ne čisto pravilno — in ustanovilo vsakemu višjesodnemu okrožju gotovo število svetnikov v VII. činu, kakor predstojnikov okrajnim sodiščem. Vsled omenjenih določil pride vsak okrajni sodnik, ako ni posebnih protivnih razlogov, na svojem starem mestu brez kake prošnje v VII. plačilni razred, ko je bilo odpalo gotovo število njegovih, po činu starejših prednikov. Povod temu, pred vsem gmotnemu poboljšku je bil, da je hotela državna

uprava pridržati okrajne sodnike trajno na njihovih mestih, in sicer iz čisto racijonalnih razlogov, da bi dobri justici v korist dobro poznali krajevne in osobne razmere svojega okrožja ter da bi radi rodbinskih in drugih okolišnosti ne silili k zbornim sodiščem. Videli bomo, da se s tem vsaj zadnje omenjena želja okrajnih sodnikov ni mogla dovolj zaježiti.

Pri sodnih tajnikih in substitutih se ni uvedel jednak način avancementa, ker so se tedaj svéniki pri zbornih sodiščih in državni pravdniki skoro brez izjeme jemali iz njih. To pa sedaj ni več v navadi, nego okrajni sodniki, ki so postali vsled cit. zakona deželni svéniki, premeščajo se potem k zbornemu sodišču, tajniki in substituti pa ostanejo, kar so bili. Ta proces se lahko posname iz konkretalnih statusov, ter navesti hočemo podatke l. 1900 iz statusov za nadsodišče graško in tržaško, katera sta nam na razpolago; ti se tudi nas najbolj tičejo.

Pri graškem višjem dež. sodišču je v VIII. plačilnem redu: okrajnih sodnikov 47, sod. tajnikov 49, substitutov 20; leta 1900. je prišlo v VII. red: okrajnih sodnikov 7, sodnih tajnikov 3, substitutov 2.

Pripomniti velja, da sta od navedenih 3 sodnih tajnikov prišla v VII. čin 2 samo takó, da sta zaprosila mesto okrajnega sodnika na deželi, da je torej pri zbornem in sicer drugem sodišču avanziral jeden sam tajnik. Isti sodni tajnik je bil v tem činu že pred sodno organizacijo 1897 l., štirje okrajni sodniki pa so prišli v VII. čin, čeprav so bili VIII. čin dosegli stoprav z organizacijo l. 1897. Dalje je služilo l. 1900 v sodni službi od imenovanih čez 20 let: sodnih tajnikov 18, okr. sodnikov 9.

V okrožju primorskega (tržaškega) nadsodišča je avancement sodnih uradnikov bolji, posebno ako umejo vse deželne jezike, vendar se kaže i tu jednako nepravilno razmerje. Tu je bilo l. 1900 v VIII. činu: okrajnih sodnikov 12, sod. tajnikov 29, substitutov 5; l. 1900 sta prišla v VII. čin le 2 okrajna sodnika; leta 1900 služilo je čez 14 let le 9 sod. tajnikov.

Opisano, toliko različno napredovanje sodnikov z istim delokrogom ne more biti za dobro justico zdravo, niti za sodni naraščaj koristno. Po sedanji sodni organizaciji imajo okrajni sodniki in sodni tajniki bistveno isti delokrog; praksa prvim celo pušča večjidel le vodstvo in administrativna dela okrajnih

sodišč, drugim pa daje pri zbornih sodiščih prav tisti posel, kakor sodnim svétnikom, razun vodstva kazenskih in nekatereh civilnih razprav, pri okrajnih sodiščih pa tudi samostojno vodstvo agend, ki so gotovo naporna in pri manjših okrajnih sodiščih pa ne navadna. Delo je torej vsaj isto, napredovanje pa popolnoma različno. Sodni tajnik na svojem mestu zastane lahko za mnogo let; ako se premesti k okrajnemu sodišču, pomakne se čez noč v VII. čin; — kje je tu logika!

Istotako morajo substituti drž. pravnika ostati s sodnimi tajniki na površju kazenske in civilne pravdne vede, ako hoté vršiti svoj posel; nevarnost pa je, da tudi zastanejo v VIII. činu kakor tajniki.

Tajnikom in substitutom bi se lahko svetovalo, naj se sploh potrudijo k okrajnim sodiščem, kakor se jih je res že mnogo. Ta zahtevek ni pravičen za tajnike in substitute, ki so na svojih mestih že mnogo let, ko so njih mlajši vrstniki, okrajni sodniki, po kompetenci ali celo menji zasedli najboljša mesta na deželi; tak zahtevek pa je tudi v škodo dobri justici sami, ker bi mesta tajnikov in substitutov zasedli mladi, za samostojna dela navadno ne dovolj izkušeni pravniki.

Ta nevesela okolnost se v resnici tudi že kaže, odkar je iz opisanih ozirov mnogo tajnikov zasedlo mesta okrajnih sodnikov in odkar iz istih razlogov nobeden starejši pristav ne kompetuje na tajniška in substitutna mesta. V istini se je imeovalo že več tajnikov in substitutov, ki niso imeli v graškem nadsodišču še 10, v tržaškem pa niti 8 službenih let. Tako kratka praksa pa vsaj navadno ni v prilog dobri justici, posebno pri veljavnem ustnem in javnem postopanju, kjer ne zadostuje samo trdno teoretično znanje in morda živahna ojstrost, ampak kjer treba tudi globokejšega svetovnega naziranja in skušenj, da se more brzo pojmiti in sklepati. Te potrebne lastnosti pa se ne dajo nikakor prisiliti, temuč se z redkimi izjemami pridobe še-le v resnejši moški dobi. To dejstvo se je ob preosnovi sodne organizacije točno uvidelo in zato določilo, da avskultantje in navadno tudi sodni pristavi ne morejo samostojno soditi, čeprav v kasnejših službenih letih, kakor kaže, ne bodo več v zorni mladosti. Ta zakonodavčeva namera pa postane iluzorna, ako bode justična uprava prisiljena, — kakor smo pokazali — na samostojna

mesta postavljati premlade pravnike, morda nadarjene, a za taka velevažna mesta nemožno dovolj sposobne. —

Ako hočemo torej zadovoljnih samostojnih sodnih uradnikov in vsled tega dobre in točne justice, treba je njih avancement urediti slično, kakor je uže pri okrajnih sodnikih. Naš predlog je torej: vsi okrajni sodniki, sodni tajniki, substituti državnega in višjega državnega pravdnika naj tvorijo zaradi avancementa v VII. razred v vsakem višjesodnem okrožju jeden skupni status, v katerem se po službeni dobi (starosti) brez prošnje in brez ozira na službeni kraj pomikajo v VII. činovni razred.

Pri zbornih sodiščih torej lahko ostane gotovo sistemizirano število tajnikov, oziroma pri pravdništvih substitutov, toda dotične osebe lahko pridejo v VII. čin slično, kakor sedaj samo predstojniki okrajnim sodiščem.

Zakonita uredba v tem smislu ne bode justičnega étata prehudo težila in tudi ko bi ga, se ne sme odlašati, ker za dobro justico in poravnanje očitne krivice bi tudi višji zneski ne bili previsoki. Parlamentarci vseh strank bi morali nastojati, da se tej upravičeni zahtevi ustreže čim preje, do tedaj pa da se brez odloga postavijo v VII. čin z naslovom in plačo isti tajniki in substituti, ki bi bili ta čin že dosegli, da so predstojniki okrajnim sodiščem.

Ko je l. 1894. stopil v moč početkom navedeni zakon radi avancementa okrajnih sodnikov, se je istodobnim sodnim tajnikom in substitutom dal vsaj naslov in karakter deželnosodnih svétnikov, da niso zastali za svojimi vrstniki na deželi, a sedanjim se ne privošči niti ta brezplačna naredba. Zato pa je že mnogo popolno kvalifikovanih tajnikov v činu zaostalo za istodobnimi kolegi pri okrajnih sodiščih!

VII. čin je sicer navaden skromen konec sodnikove kariere, vendar ostane dejstvo, da imajo nekateri svétniki pri zbornih sodiščih, kakor tudi državni pravdniki več, oziroma važnejšega posla, kakor njih kolegi pri zbornih ali okrajnih sodiščih. To velja posebno o predsednikih raznih senatov in njih namestnikih, kateri imajo seveda delokrog prejšnjih senatov pri višjih deželnih sodiščih. Justična uprava je važnost dotičnih mest že

uvidela in je, vendar samo ponekod, omenjene funkcijonarje postavila v VI. čin. Ker so pa le-ti svétniki skoro brez izjeme seniores med kolegi in ker imajo tudi pri manjših zbornih sodiščih bistveno isti posel — pri večjih jih je pač več —, zato nasvetujemo po prej izrečenem principu in gotovo pravično: vsi svétniki sodnih dvorov I. inštance in vsi državni pravdniki tvorijo vkupe v vsakem višjesodnem okrožju jeden skupen status za pomikanje v VII. činovni razred.

Mislimo, da oba naša nasveta odobre strokovnjaki in lajki, ker se nam vidita jedino prava, da se nepotrební zavid in rivalstvo med dotičnimi sodnimi uradniki umakne zadovoljstvu in zdravi stabiliteti.

Želimo, da se izrazijo morda tudi drugi nasveti in da se nam naznanijo podatki iz okrožij drugih nadsodišč. V to svrho prosimo, da se ta članek ali njega vsebina ponatisne v strokovnih in drugih novinah.

—o—

Ròk za pritožbe zoper odmero stroškov v slučajih prestopkov.¹⁾

I.

V 4. št. let. »Sl. Pravnika« na str. 102 opozarja g. K. W. na dejstvo, da teče po pravnem nazoru in po večletni praksi ljubljanskega prizivnega sodišča za pritožbe zoper odmero stroškov v slučajih prestopkov 14-dnevni rok (§ 395 k. pr. r.), a ne samo tridnevni (§ 481 k. pr. r.).

Po obstoječem zakonu pa ta nazor in praksa nista prava, temuč mora tu veljati samo tridnevni rok.

§ 395 k. pr. r. sicer določa rok takim pritožbam na 14 dni, toda to določilo ne more veljati v postopanju zaradi prestopkov,

¹⁾ Priobčilo gospoda K. W. v 4. št. našega lista glede tozadevne prakse prizivnega sodišča ljubljanskega je obudilo mnogo zanimanja, vzlasti ker je že v naslednji 5. številki (str. 160) zaznamovan prehod v drugačno prakso. Predno je izšla 5. številka, imeli smo že v rokah danes priobčeni članek I., ki brani 3-dnevni rok.

ker je za le-te slučaje dan poseben propis v § 481 k. pr. r. (§ 447 k. pr. r.) Res, da § 481 k. pr. r. ne imenuje pritožbe radi odmere stroškov; ne našteva pa tudi drugih pritožbenih slučajev in prav zato, ker se glasi splošno, velja za vse pritožbe proti odločbam okrajnih sodišč, ako niso podvrženi prizivu. Po nasprotnem mnenju bi tudi dosledno taka pritožba od okrajnega sodišča morala iti na sodni dvor druge stopinje, a vendar se je ustanovila praksa, v §-ih 13 in 481 k. pr. r. utemeljena, da se odpošilja na prizivno sodišče pristojnega zbornega sodišča (*»Allg. österr. Gerichtszeitung«* 1895 št. 83.).

Za tridnevni rok so tudi komentarji, n. pr. J. Mitterbacher, dr. S. Mayer pri §-u 395 k. pr. r.; zanj je tudi najvišje in kasacijsko sodišče v plenarni odločbi s 1. dne julija 1887 št. 4519 (dr. R. Nowak-ove zbirke št. 1075).

Dež. sod. svetnik Mayer zastopa v 1. št. *»Allg. österr. Gerichtszeit.«* 1878 nasprotno mnenje, češ, da stoji § 395 k. pr. r. zaprav izvan določil, ki se tičejo pravega kaz. postopanja, da imajo njegova določila v resnici značaj civ. spornega postopanja, torej povsem veljavo glede odmerjanja kaz. stroškov pri zbornem, kakor pri okrajnem sodišču; dotična pritožba je v bistvu tudi jednaka bodisi zoper sklep zbornega ali okrajnega sodišča, zakaj naj bi bila torej razlika v dobi pritožbenega rokú?

Prej omenjeni razlogi, predvsem pa določno besedilo zakona pa ne opravičujejo ravnokar navedenega sklepanja. Vsled določbe §-a 6 k. pr. r. je pritožbeni rok pač kratek, toda jednak je tudi pri važnejših pravnih pomočkih. *»De lege ferenda«* bi bilo morda nasvetovati 14-dnevni rok, pri obstoječem zakonu pa znaša samo tri dni.

V.

II.

V 4. št. let. *»Sl. Pravnika«* je priobčil g. K. W., da praksa ljubljanskega deželnega sodišča daje 14-dnevni pritožbeni rok, a ne 3-dnevnega proti sklepom, s katerimi se odmerjajo stroški strank pri prestopkih. Žal, da ni navedel za to razlogov. V 5. št. *»Pravnika«* se pa izreka, navedši naredbo justičnega ministerstva in odločbo vrhovnega sodišča, za 3-dnevni rok na podlagi §-a 481 k. pr. reda.

Pravilnost 14-dnevnega rokú se da izvajati nastopno:

§ 481 k. pr. r. dovoljuje proti sodnim odločbam, v kolikor niso »podvržene« prizivu, pritožbo v treh dneh. Tako tudi praksa v mnogih krajih, razlagajoč § 481 kr. pr. r., da gre 3-dnevna pritožba proti vsem odločbam, v kolikor niso podvržene prizivu.

XXVI. poglavje o prestopkih nima nobenih določil o odmeri stroškov in je po teoriji in praksi v tem oziru nedvomno poslovati v smislu §-ov 394 in 395 k. pr. r.; vse postopanje, zaslišanje nasprotnika itd. se mora vršiti po teh §-ih, in tako bi moral veljati tudi 14-dnevni pritožbeni rok §-a 395 k. pr. r.

Stroški pri prestopkih so lahko ravno toliki in še obilnejši, kakor v posameznih slučajih hudodelstva, posebno pri prestopkih proti varnosti časti. Pritožba radi stroškov (§§ 394 in 395 k. pr. r.) je v postopanju radi hudodelstva čisto samosvoja, posebna pritožba. Ker pa zakon za postopanje zaradi prestopkov nima posebnih določil o stroških, in se je glede stroškov nedvomno tudi pri prestopkih ravnati po §§ 394 in 395 k. pr. r., obdrži samostojni pravni pripomoček pritožbe proti odmeri stroškov v smislu §-a 447 k. pr. r. tudi isto veljavo, kakor posebna pritožba za prestopke in sicer tudi glede rokú, ki po §-u 395 k. pr. r. znaša 14 dnij.

Povsod, v starih in novih zakonih je plačilni rok v sodnih določbah daljši, večinoma 14dnevni, a 8dnevni v sumarnih postopanjih, — razun v posebno nujnih meničnih in enakih; kjer znaša 3 dni. Novi civilnopravdni zakoni dovoljujejo tudi v malotnem postopanju 14-dnevni plačilni rok. A tudi v kazenskem postopanju dajo sodni (oficijelni) obrazci 8dnevni plačilni rok za izterjevanje uradnih stroškov. Kako naj bi toraj glede kazenskih pravnih stroškov posamezne stranke veljalo neekonomično načelo samo 3dnevnega pritožbenega roku? Kajti pritožbeni rok je vedno tudi plačilni rok.

Ker so pa dotične naredbe just. ministerstva in odločbe vrhovnega sodišča posebno na deželi malokomu pristopne, naj bi jih »Sl. Pravnik« objavil.¹⁾

Dr. Fr. M.

¹⁾ Niti naredba justičnega ministerstva od 9. julija 1878 št. 7075 niti kasacijski odločbi od 16. oktobra 1884 št. 5829 v zbirki št. 669 in od 1. julija 1887 št. 4519 v zbirki št. 1075 ne podajajo direktno razlogov za tri-dnevni pritožbeni rok, nego se v njih v prvi vrsti dokazuje, da za odločitev na pritožbe proti odmeri stroškov v slučajih prestopkov ni pristojno višje deželno sodišče, nego sodni dvor prve instance.

Ured.

Alkoholizem s pravnega stališča.

(Iz predavanj na VIII. antialkoholskem kongresu na Dunaju.¹⁾)

III.

Zdravišča za pivce pa kriminalna politika.

(Predaval prof. dr. K. Stooss na Dunaji.)

Dognano je, da vpliva alkoholizem na kriminalno. Ko bi se državi posrečilo premagati pijanstvo, in če bi ne bilo nobenega pivca več, bi se število hudodelstev (v najširšem smislu besede) naenkrat znatno znižalo. Torej je tudi v kriminalnopolitičnem interesu države, da zatira pijanstvo.

Seveda se vpraša, ali so naredbe proti pijanstvu naloga kazenskega zakonodajca in ali bi morda ne bilo boljše, da bi se te naredbe prepustile državnim organom, ki so poklicani reševati socijalnopolitične naloge. Tudi revščina in potreba vodita lahko v zločin, in vendar ne misli nihče, naj bi kazenski zakonodajec sodeloval pri odredbah proti uboštvu. Odgovor na to vprašanje je odvisen samo od praktičnih razmotrivanj. Če bi se pokazalo, da organi kazenskega pravosodja pri upravljanju kazenske justice lahko nekvarno svoji najbližji nalogi odredjajo ali vkrepajo odredbe, ki so sposobne odstranjati povode in vzroke zločinov, in če organi kazenskega pravosodja to lahko store prej in lažje, a z istim stvarnim znanjem kakor upravna oblastva, tedaj je pač neuvیدno, zakaj naj ne bi kazenskosođna oblastva pomagala državi pri praeventivnih in prophylaktičnih odredbah, ki se nanašajo na hudodelstvo. Ugovor, da bi se s tem kršil princip ločitve oblastij, je doktrinaren. Ločitev oblastij se da priporočati v toliko, a tudi samo toliko, kolikor je izvrševanje ene oblasti v bistvu nespojno z izvrševanjem druge oblasti. Iz tega razloga se na pr. vlada ne sme pečati s pravosodjem. Nasprotno pa je že naprej jasno, da bi odredbe, ki bi jih imel sodnik dajati proti pijanstvu, ne kratile njegovega sodniškega delovanja.

Dobro je, da kazenski sodnik, ki se prepriča in ki je po zvedencih ustanovil, da je obdolženec umobolen, ne izvaja samo

¹⁾ Glej »Slov. Pravnik« l. 1901 na str. 138.

negativnih kazenskopravnih konsekvenc in ne ustavi samo kazenskopravnega preganjanja nepresodnega človeka. Sodnik bi moral biti tudi zavezan, dati pri tej priliki po zvedencih ustanoviti, ali je umobolnik potreben, da se ga dene v varnost, ali, če tega ne, je li potreben odgoje. Ako bi se na katero vprašanje pritrdilo, tedaj bi bila naloga sodnikova, vkreniti pri upravnem oblastvu, da sprejme umobolnika, da dene vobče nevarnega v varnost ali da skrbi za njegovo odgojo.

Iz tega se pride do analogije za pijance samo po sebi. Pijanstvo je bolezen, najsi je sama zakriviljena ali ne. Samo še ni tako splošno pripoznano, da je zdravljenje pijancev tako potrebno, kakor zdravljenje drugih bolnikov, in tudi način zdravljenja še ni splošno znan. Vendar vsaj kdor se zanima za napravo zdravišč za pivce, ne dvomi o njihovem uspehu, tako da ni treba dokazovati, kako umestno je oskrbovanje pivcev iz navade v zdraviščih, dokler ne ozdrave.

S tem je načrtana naravna naloga kazenskega sodnika. Treba bi bilo samo nekaj zakonovih določil, da bi prišla zdravišča za pivce v obsežje kriminalne politike. Taka določila ima »prvi načrt za švicarski kazenski zakonik po sklepih ekspertne komisije« v Bernu 1896. Člen 28. prvega načrta določa: »Zdravišče za pivce. Ako se obsodi pivca iz navade v zapor kvečjemu za eno leto, ga sodišče na podlagi zdravniškega mnenja lahko poleg kazni dene v zdravišče za pivce. Sodišče odredi izpust, čim je oseba ozdravljena; po preteku dveh let se jo na vsak način izpusti. Prav tako se lahko pivca iz navade, ki je bil radi nepresodnosti oproščen, odmeni v zdravišče za pivce.«

Opravičeno bi bilo, ako bi se sodnika pooblastilo, da bi smel sam odmeniti pivca iz navade v zdravišče, ker on je preiskal slučaj in tako zamore presojsati umestnost svoje odredbe. Ker bo sodnik po zakonu zavezan dobiti zdravniško mnenje, se ni bati pomot. Upravni uradnik bi bil prisiljen, uvesti vnovič preiskavo o stanju odkazanca; v stvarnem znanju sodniku seveda ni kos, nasprotno pa ima sodnik že po poklicu sploh več razumnosti za osebno prostost kake osebe kakor upravni uradnik. Da se preveč ne poseza v osebno prostost kake osebe, je načrt omejil bivanje pijanca iz navade v zdravišču na dve leti. Pri tem se

je uvaževalo, da se v dveh letih, kakor izkušnja uči, v največ slučajih pijanec že ozdravi.

Da se to določilo izvede, je seveda potreba zdravišč za pijance, in da prevzame država stroške zdravljenja, če je pivec brez premoženja. A če bi se tudi s tem naložilo državi precejšnje finančno breme, vendar bi bili ti izdatki opravičeni ne samo kriminalnopolitično, ampak tudi finančnopolitično, ako se sme vsaj domnevati, da večina pijancev ozdravi v zdravišču. Kajti v kratkem času bi se zmanjšalo število oseb, katere je pijanstvo dovedlo do hudodelstva, in država bi si prihranila stroške, ki bi jo stala izvršitev kazni, ki je sicer brezvspešna proti takim osebam. Dandanašnji se jih na tisoče obsodi v kazen na svobodi in pozapre v ječe, čeprav izkušeni sodnik naprej ve, da bo kazen zgrešila svoj namen. Zakon ne dopušča ravno v takih slučajih nikakih izjem. Ali bi tedaj ne bilo umestno, davati pivce iz navade za nekoliko časa v zdravišča za pivce, ako se naprej vidi, da bodo ozdravljeni zapustili zavod in da ne pridejo več v skušnjava zagrešati hudodelstva, h katerim jim je dajalo povod pijanstvo?

IV.

Pijanstvo pa državljanski zakonik Nemčije.

(Predaval **dr. L. Fuld**, pravo zastopnik v Mainzu).

Pri prvem načrtu državljanskega zakonika se ni oziralo na pijanstvo kakor razlog, da se koga obsvojepravi, pač pa ima zakonik sam odnosno določilo. Po §-u 6 št. 3 se obsvojepravi, kdor vsled pijanstva ne more oskrbovati svojih stvari ali kdor postavlja sebe in svojo rodbino v bedo ali kdor je drugim nevaren. Obsvojepravljenje se razveljavi, kadar razloga ni več za to. Kogar se radi pijanstva obsvojepravi, je po § 119, kar tiče poslovalnosti, jednak nedoletniku, ki je izpolnil sedmo leto; treba mu je torej za vsak izraz volje, ki ni zanj samo pravne koristi, privoljenja njegovega zakonitega zastopnika; po §-u 1896 dobi varuha, za čigar pravice in dolžnosti veljajo v glavni stvari ista določila, kakor pri varuštvu nedoletnih. Zakonik pozna tudi začasno varuštvo; ako je obsvojepravljenje predlagano, se tistega, kogar je obsvojepraviti, lahko dene pod začasno varuštvo, ako se to

zdi varstvenemu sodišču potrebno, da se odvrne nevarnost, preteča osebi ali njenemu premoženju (§ 1906). Pokazalo se je že, kake izredne koristi je to določilo; po tem določilu sme sodišče vkreniti vse potrebno že v tistem trenutku, ko je treba, da se preprečijo posledice pijanstva, ki se drugače ne dajo odvrniti. O pravici predlaganja državljanski zakonik nima predpisov; le-ti se nahajajo v civilnopravnem redu; po §-u 646 lahko predlaga zakonski drug, sorodnik ali tisti zakonski zastopnik, ki ima dolžnost skrbeti za osebo, katero je obsvojepraviti. Proti osebi, ki je pod oblastjo starišev ali ki je pod varuštvom, sorodnik ne sme predlagati. Proti zakonski ženi sme sorodnik predlagati, če je bilo razsojeno na razdružitev zakonske skupnosti, ali če mož ženo zapusti, ali če mož dlje časa ne more predlagati, ali če je njegovo bivališče trajno neznano. Državno pravdnništvo nima pravice predlagati. Zakon pa se ni dotaknil deželno-zakonskih predpisov, po katerih ima pravico predlagati občina ali zveza, jednaka občini ali ubožna zveza. Taki predpisi obstoje v nekaterih zaveznih državah, dočim jih nekatere nimajo (civ. pr. r. § 680.). Obsvojepravljenje mora uradno sodišče javno naznaniti (ibid. § 687.). Kako se ta določila obnašajo, se z ozirom na kratko dobo, odkar so v veljavi — državljanski zakonik je stopil v moč s 1. januarjem 1900 — še ne more soditi. Vendar pa je iz dosedanje uporabe razvidno, da se bo s primernim izpolnjevanjem predpisov lahko vspešno pobijalo alkoholizem in njegove pokončujoče nasledke. Seveda je dozdej pravosodje še nekoliko boječe v razlaganju §-a 6, ono ne uvaža dovolj, da je predpis odvrtačevalnega značaja, da se je na to ozirati tudi pri določanju pogojev za obsvojepravljenje. Neprilичno pri uporabljanju je nedostajanje določil, katera bi dajale občinam in ubožnim zvezam pravico samostojnega predlaganja. Delati bo treba na to, da se ta nedostatek odpravi, ker ni vedno moči pripraviti k predlaganju oseb, ki imajo po zakonu pravico za to. Pritožb, češ da se zlorablja obsvojepravljenje, dosedaj ni znanih. Iz tega se sme sklepati, da oblastva, ki tu odločajo, uvažujejo samo strogo stvarne momente. Eksistenca imenovanih določil med ljudstvom še ni dovolj znana, in to je vzrok dosedanjemu praktičnemu vporabljanju. Kolikor bolj se bo to razvedelo, toliko bolj izdatno se bo lahko rabilo, zlasti če bodo društva skrbela, da se bo uporabljalo določilo povsod, kjer bodo to razmere zahtevale.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Zahtevajočemu upniku, kateremu se je zarubljena knjižna terjatev preodkazala v poteg, se lahko z uspehom ugovarja, da je terjatev bila plačana, predno je bila zarubljena. Kljub temu pa zahtevajoči upnik ni dolžan izdati izbrisno pobotnico glede zarubljene in v poteg preodkazane terjatve.

I.

Zahtevajoči upnik E. H. je pridobil na terjativah svojega dolžnika J. C. ml., ki so bile na zemljišču tretjega dolžnika J. C. star. zemljiškoknjižno zavarovane, nadzastavno pravico. Dosegši preodkaz teh terjatev v poteg je E. H. zahteval tožbenim potom od tretjega dolžnika J. C-a star., naj prizna pravoveljavnost nadzastavne pravice in naj mu plača vknjižene terjatve J. C-a ml. Temu tožbenemu zahtevku je ugovarjal tretji dolžnik J. C. star., da je bil plačal te terjatve, še predno so bile zarubljene, svojemu upniku J. C-u ml.

C. kr. okrajno sodišče v Ljubljani je ugodilo tožbenemu zahtevku na priznanje pravoveljavnosti nadzastavne pravice z ozirom na to, da so zarubljene terjatve še vknjižene. Zahtevke na plačilo teh terjatev je pa odbilo, ker so se že pred rubežem plačane terjatve tožitelju preodkazale v poteg, a ne namestu plačila, ker je torej tožitelj z rubežem in preodkazom v poteg v smislu §-ov 294 in 308 zvrš. reda pridobil samo tiste pravice, katere je imel zavezanec, le-temu nasproti pa je moči z uspehom ugovarjati, da so terjatve že plačane.

Prizivno sodišče je tožbenemu zahtevku popolnoma ugodilo, ker je dobil tožitelj z nadzastavno pravico glede neizbranih knjižnih terjatev svojega dolžnika nasproti tožencu, zaupajoč javni zemljiški knjigi, v smislu §-a 469 obč. drž. zak. samostojno zastavno pravico na toženčevem zemljišči do višine terjatev svojega dolžnika. S tem pa je po §§-ih 447 in 471 o. d. z. dobil tudi pravico za slučaj netočnega plačila iskati pokritja iz zemljišča. Z ozirom na to samostojno razmerje je torej tožitelju nasproti ugovor plačila brez upliva.

C. kr. najvišje sodišče pa je z odločbo od 8. novembra 1899, št. 15422. izpremenilo sodbo prizivnega sodišča ter zopet obnovilo sodbo prvega sodnika.

Razlogi.

Revizija, oprta na št. 4. §-a 503 c. pr. r. je utemeljena. Nazor prvega sodnika, ki je tožbeni zahtevek na plačilo popolnoma odbil, je pravilen. Uloga tožitelja v pravdi je tu odločilna. V tej pravdi pa tožitelj ne uveljavlja svoje pravice, temveč le pravice zavezanca in samo v le-tega imenu (§ 308 eks. r.), ker se mu je zavezančeva tirjatev le v poteg preodkazala. V tem pogledu nastopa, posebno, ker ni konkurence zahtevajočih upnikov, le kakor »procurator in rem suam«; on mora torej proti sebi dopuščati vse ugovore, ki so pristojali zavezancu. Takšen tožitelj ni udeležen kakor tretja oseba in njegova dobra ali slaba vera tukaj niti ne pride v poštev, kar bi se pač utegnilo zgoditi pri preodkazu namestu plačila kot prisilni cesiji, dasi tega tu ni preiskavati. Zbok te v gorenjem smislu utešnjene stvarne in pravdne legitimacije pa tožitelj tudi ni upravičen uveljavljati dozdevno samostojnega zahtevka na plačilo iz zastavljenega zemljišča. On se toraj brez uspeha sklicuje na § 469 o. d. z.

• Prizivno sodišče je dognalo, da je toženi J. C. star. vknjižene terjatve plačal še pred rubežem.

To plačilo je torej toženec tožiteljevemu zahtevku lahko ugovarjal, kakor bi bil isto lahko ugovarjal zavezancu. Toženec se ni pritožil proti prvi sodbi, ki je kljub plačilu priznala pravovelnost nadzastavne, od tožitelja pridobljene pravice. Tega dela prvosodnega izreka torej revizijsko sodišče ne more preiskovati. A tudi ta izrek ni v nasprotju z drugim delom, ki odbija zahtevek na plačilo. Kajti preodkaz v poteg je samo en čin procedure pri vnovčevanju zastavnopravno zasežene terjatve. Uspeh tega izterjavanja pa ni, da bi moral biti v nerazdružni zvezi z obstojem zastavne pravice, kar izhaja iz § 311 zvrš. reda.

II.

Nato je J. C. star. kot lastnik zastavljenega zemljišča napril proti E. H. tožbo na priznanje, da je nadzastavna pravica

na vknjiženih terjatvah J. C-a ml., pridobljena menda v zaupanju na javno knjigo, pravoveljavna, toda »indebite« vknjižena, da je torej toženi E. H. dolžan izdati izknjižbeno dovoljenje.

Okr. sodišče v Ljubljani je tožbenemu zahtevku ugodilo bistveno iz razlogov: Pravokretno se je razsodilo (I.), da je sicer od toženca E. H. pridobljena zastavna pravica pravoveljavna, da pa tožitelj J. C. star. vendar ni dolžan plačati toženčevih terjatev. Zastavna pravica je torej vknjižena za terjatve, ki pravno ne obstojajo, torej je za sporni stranki popolnoma brez pomena, ali je toženec to zastavno pravico pridobil, zaupajoč javni knjigi ali ne. V smislu §-a 449 o. d. z. se nanaša zastavna pravica vedno le na veljavno terjatev. Ker pa terjatve J. C-a ml. ne obstojajo, tudi zastavna pravica nima nikake podlage. Tožbi je bilo torej ugoditi, ker ni moči zahtevati, da ostanejo tožnikova zemljišča navidezno obremenjena s terjatvami, katerih hipotekarni dolжник ni dolžan plačati.

Dež. prizivno sodišče v Ljubljani je z odločbo od 31. januarja 1901 Bc. III. 12/1 prizivu toženca E. H. ugodilo in tožbeni zahtevek odbilo.

Razlogi.

Iz dejanskega stanu izhaja, da predmetni izvršljivi terjatvi toženca E. H. še sedaj obstojati v celem obsegu, in da je toženec zanje pridobil sporno nadzastavno pravico pravoveljavno. Očividno je torej, da tožbeni zahtevek, ki meri na to, naj toženec pripozna, da je ta nadzastavna pravica »indebite« vknjižena in da naj izroči izbrisno izjavo za te dve svoji izvršljivi, še obstoječi terjatvi, nima prav nobene zakonite podlage. A tudi, če bi se tu odločilna važnost polagala edino le na dejstvo, da so vprašavne, s sporno nadzastavno pravico obremenjene terjatve J. C-a ml. vsled plačila poprej ugasnile, predno je toženec zadobil nanje nadzastavno pravico in da je le-ta torej dejansko brez podlage, bi tožbeni zahtevek bilo vendar tudi zavrni in sicer zategadelj, ker je toženi E. H. sporno nadzastavno pravico pridobil zaupajoč javni knjigi, in pa glede na § 469 o. d. z., glasom kojega ostane blago, podvrženo zastavni pravici, tako dolgo zastavljeno, dokler se dolg iz javne knjige ne izbriše, in le tožencu samemu je prepušiti, na kak način namerava uveljaviti to pravoveljavno in

pravokrepno pridobljeno nadzastavno pravico. Tožbeni zahtevek je bilo torej vsekakor zavrniti.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 21. marca 1901 št. 3612 zavrnilo revizijo tožnikovo in potrdilo sodbo prizivnega sodišča.

Razlogi.

Za razsojo tega spora je to merodajno, da se je s pravokrepno sodbo v prejšnji pravdi (I.) ugotovilo, da je pridobil sedanjemu toženec E. H. pravoveljavno nadzastavno pravico. Čeprav je zahtevek sedanje tožbe stilistično zgrešen, vendar hoče uveljaviti brezupljivost nadzastavne pravice, češ, da predmet zastave (to je terjatve J. C. ml. proti tožitelju J. C-u star.) zbok plačila pred rubežem ne obstoja več kljub temu, da se zastavna pravica za te plačane terjatve ni izbrisala. V tem slučaju pa je treba razločevati pridobitev zastavne pravice in vnovčenje zastavljenega predmeta. V prvi pravdi (I.) se je pravokrepno ugotovilo in sicer z ozirom na § 469 o. d. z., da je bila zastavna oz. nadzastavna pravica pravoveljavno pridobljena. Tožencu se sicer realiziranje te (nadzastavne) pravice potom preodkaza v poteg ni posrečilo. A na obstoj nadzastavne pravice ta neuspeh nima nikakršnega upliva, kakor to izhaja iz določil §§-ov 311 in 317 odst. 3 zvrš. reda, akoprem zastavnopravno zavarovanih terjatev po določbi §-a 321 l. c. ni moči vnovčiti potom prodaje na javni dražbi.

Če pa je bila nadzastavna pravica pravoveljavno pridobljena in če to toženčevo pravico ščiti § 469 o. d. z., potem ni moči od njega zahtevati priznanja, da ta njegova pravica nima pravne veljave in tudi ne, da mora dati dovoljenje za izbris.

b) O zastari i naknadi štete ženskoj glavi zbog osramoćenja i umanjenja mogućnosti na bolje življenje.

Polag navoda tužiteljice ona je dne 21. il 22. julija 1897. rodila žensko dijete uslijed zavedenja sa strane tuženika. Za poroda imala je troškova, i to K 8 za primalju, K 3'60 za pogreb dijeteta, a pošto nije mogla 20 dana prije a 40 dana iza poroda raditi trpi štetu od K 96 za izmakli dobitak i napokon trpi i daljnu štetu s razloga umanjena izgleda na buduću udaju, koju

procjenjuje na K 600. Priznaje da je bila snubljena od M. god. 1899, ali ga je odbila, pošto joj tuženi zaprijeti smrću ako podje za drugoga. Tuženi nijeće zavedenje i puteno općenje za kritičnog doba i podiže prigovor zastare. Osudom od 16. februara 1900 tuženi bje proglašen krivim prekršaja §. 506 k. z. a tužiteljica otpućena sa svojim zahtjevom na redoviti put pravde. Tužiteljica izkazala je pod prisegom, da je 5 godina ljubakala sa tuženikom, a petu godinu da je š njime puteno općila, zadnji put u oči Svih Sveti 1896, obećao joj ženitbu.

Prvostepeni sudac odbio je tužbu od 14. septembra 1900 prihvativ prigovor zastare §. 1489 op. gr. z.

Prizivni sud djelomično udovoljio je prizivu tužiteljice i osudio tuženika da joj plati K 48 za izmaklu dobit od 60 nadnica, dočim je u ostalom potvrdio pobijanu presudu time, da tužiteljica ima naknadit tuženiku trošak za prvo i drugo stepeni postupak, i to iz slijedećih razloga:

Tužiteljičin priziv je v toliko osnovan u koliko pobija zastaru, koje u predležućem slučaju ne ima po propisu § 1489 op. gr. zakona.

Po ustanovi §. 1497 op. gr. z. zastara se prekida medju inim sudbenim potjeranjem dotičnog prava. Ota ustanova ne razlikuje potjeranje građansko od kaznenoga. Povod tužbi dao je prekršaj ex §. 506 k. z., što se progoni uredi radi, po tuženiku počinjen i zbog kojega bio je kažnjen. Ako se uvaži da je tužiteljica podnesla kaznenu prijavu protiv tuženika zbog rečenog prekršaja dne 3. februara 1900 i da je u prijavi i na kaznenoj razpravi od 16. istog mjeseca zatražila odštetu, slijedi, da je zastara bila prekinuta pomenutom prijavom, te da se vrijeme od 3. februara 1900 do rješitbe drugog stepena od 4. julija 1900, dotično do priopćenja iste stranci, ne ima uračunati u zastaru, to, po utvrdjenjima prve molbe, dne 14. septembra 1900, kad bje podnesena tužba nije bio istekao rok od trih godina o kome §. 1489 op. gr. z., te je tužba pravodobno podnesena. Pošto je pako prvostepeni sudac uzeo, da tužiteljičin izmakli dobitak se sastoji iz 60 nadnica po 80 para svaka, ukupno 48 K, te pošto ovaj sud ima uzeti kao podlogu svome riješenju poslijetke razprave i dokazivanja utvrdjena u spisima prvoga stjepena (§. §. 272 i 498 gr. p.), to se je imalo dati mjestu prizivu li u tome smislu

i potvrditi u ostalom pobijanu presudu, pošto trošak za babicu, pokop i za mrtvačko odijelo ne postoji a u opće ne glede pokopa i odijela sa strane tužiteljice i ne radi se o odšteti već o uporabi § 1042 op. gr. z., dočim glede tražbe od K 600 se pozivlje na iskaz svjedoka J. M., po kojem tužiteljica mogla se udati a tobožnje prijetnje tuženika niso dokazane niti su takove da podupiru upitnu tražbu.

C. kr. vrhovno sudište rješitbom od 23. maja 1901 br. 6053 udovoljilo je djelomice reviziji tužiteljice i dijelomičnom preinakom presude prizivnog suda, presudilo je :

Osim svote od 48 K dosudjene tužiteljici presudom prizivnog suda za izmaklu dobit, dužan joj je tuženik platiti za 14 dana pod ovrhom u ime osramoćenja i umanjene mogućnosti na bolje življenje doduše ne utuženu svotu od 600 K, već samo svotu od 400 K, uz kamate od ove svote i od više spomenute svote od 48 K i to računavši od dana tužbe te naknaditi joj za istog roka i uz istu posljedicu troškove parnice i pravnih lijekova u iznosu od 98 K 80 p.

Razlozi.

Opravan je revizijski razlog pogrešnog pravnog presudjenja stvari (br. 4. §-a 503 gr. p.), koji doduše nije istaknut po broju, ali je iznesen jasnim izvajanjem.

Što se tiče dosudjenja svote od K 48 za izmaklu dobit i nedosudjenja svote za isplatu primalje i troškova ukopa djeteta tužiteljice, upućuje revizijski sud na obrazloženje prizivnoga suda, koje je ispravno i odgovara stanju spisa i zakonu i u čiju se presudu ne dira ovijem pravcima.

Drukčije stvar stoji sa naknadom štete, koju tužiteljica traži od tuženika zbog osramoćenja i umanjnja mogućnosti na bolje življenje.

Mnijenje prizivnog suda, da se je tužiteljica mogla udati za I. M. te da stoga s svog pravnog naslova ne može da traži naknadu štete od tuženika, pravno je neosnovano, uvaži li se pomnivo, da se je tužiteljica nalazila u najužjim odnošajima prama tuženiku i da se je uvijek nadala, da će je ovaj a niko drugi uzeti. — Presudom 16. veljače 1900 U 26/00, potvrđenom i od suda drugog stepena, bijaše tuženik pripoznat kriv prekršaja §-a 506 k. z., što je osramotio tužiteljicu pod obećanjem ženitbe.

Pri takvom stanju stvari valja privatno pravno traženje zavedene za naknadu štete prosuditi sa gledišta §-a 1324 gr. z. te joj pristoji ne samo pravo na naknadu štete već i na potpuno zadovoljenje, koje se po §-u 1323 gr. z. ne proteže samo na naknadu štete već i na izmaklu dobit i na utrnuće prouzročene uvrede.

Nu pošto je tuženi ne samo pobijao traženje tužiteljice za naknadu štete, već i iznos od 600 K, pošto tužiteljici s navedenog pravnog naslova valja dosuditi koju svotu za naknadu štete, te pošto obje stranke skromnom težačkom stališu pripadaju, to se ta svota za naknadu štete s' obzirom na stališ i ne odveć povoljne imovinske prilike obiju stranaka u smislu § 273 gr. p. držala primjerenom u iznosu od 400 K.

U ovome je pravcu po tome revizija osnovana te joj je valjalo udovoljiti i osuditi tuženika da plati više spomenuti iznos od 400 K. —

Sud o troškovima parnice i pravnih lijekova osniva se na odredbama §§ 41, 43 drugi stavak i 50 gr. p.

— ršk —

**c) Če se odda pogojna dedna izjava, zavezan je tretji pre-
vzemnik dedščine v plačilo zapuščinskih dolgov samó po močeh
zapuščine.**

C. kr. okrajno sodišče v Postojini je v pravni stvari Franceta V. zoper Antonijo S. zaradi 105 K 74 v. s sodbo od 17/2 1901 C 111/1-4 razsodilo, da je toženka dolžna plačati tožitelju znesek 104 K 84 v. s 5% obrestmi od dne vročene tožbe ter povrniti na 23 K 30 v odmerjene pravnice stroške v 14 dneh pod eksekucijo.

Iz dejanskega stanu:

Toženka pravi, da ji je sicer znano, da je tožitelj opravljal njenemu, dne 18/3 1896 zemrlemu možu Francetu S. razna kovaška dela, vendar ne more vedeti, kaj in koliko je tožitelj naredil, in koliko in s čim je njen mož tožitelja odplačal. Ako bi pa tudi terjatev še obstala, tožbeni zahtevek v stavljeni obliki ni opravičen, ker toženke nikakor ni moči smatrati o se bno zavezane; kakor razvidno iz zapuščinskega spisa, umrl je France S. z ustno oporoko, s katero je imenoval najstarejšega sina

Franceta svojim glavnim dedičem, ki se je temeljem oporoke oglasil pogojno za dediča; ker se je pri zapuščinski razpravi pokazalo le 11 gld. 16 kr. čiste zapuščine, prevzela je toženka zapuščino v naravi tako, da prevzame vse dolgove v svojo plačilno zavezo in da izplača peterim svojim nedoletnim otrokom po 40 gld. odpravščine. Ker se je oporočni dedič oglasil pogojno in je toženka stopila na njegovo mesto, uživa tudi ona dobrote pogojne oglasitve za dediča, vsled česar predlaga zavrnitev tožbenega zahtevka.

Tožitelj pravi, da se toženka na pogojno oglasitev oporočnega dediča ne more opirati, ker je ona prevzela zapuščino vsled dedinske poravnave in je izrečno sprejela v svojo plačilno zavezo vse zapuščinske dolgove.

Razlogi.

Po poslovni knjigi in prisežni izpovedi tožiteljevi je z ozirom na to, da toženka sama prizna, da je tožitelj njenemu zamremu možu Francetu opravljal kovaška dela, smatrati zadostno dokazanim, da ima tožitelj na kovaškem zaslužku terjati še skrčeno vtoženo svoto.

Rešiti je le še vprašanje, je li toženka kakor prevzemnica zapuščine Franceta S. zavezana plačati obstoječo terjatev. To vprašanje pa je potrditi. Res je sicer, da kedar se nastopi dedščino pogojno, dedič po § 802 o. d. z. upnikom in volilojemnikom ni več zavezan, nego li sega zapuščina; vendar se toženka na to pravno dobroto ne more sklicevati, ker ona nima nikakega pravnega naslova za pridobitev zapuščine v smislu § 699 o. d. z. in toraj ni pravi dedič v smislu obč. drž. zakonika, za kakoršnega edino velja določba §-a 802 o. d. z., marveč je ona prevzela zapuščino temeljem zapuščinske, sodno odobrene poravnave, in celo izrečno tako, da vzame vse dolgove v svojo plačilno zavezo. To, da se je oporočni dedič oglasil pogojno, je za njo brez pomena, ker ona tudi ni nikaka pravna naslednica njegova.

Tožbenemu zahtevku bilo je torej ugoditi v polnem obsegu.

C. kr. deželno prizivno sodišče v Ljubljani s sodbo od 30/3 1901 Bc III 42/1-2 ni ugodilo prizivu toženke, nego je potrdilo sodbo prvega sodišča iz razlogov:

Priziv ni osnovan; kajti pravna zavezanost toženke k plačilu iztoženega dolga kakor zapuščinskega dolga je zakonito utemeljena, ker je prevzela vso zapuščino proti plačilu vsega dolga brez pridržka in omejitve, s tem pa stopila jednako kupcu dedščine na mesto dediča in tako postala k plačilu zapuščinskega dolga zavezana reprezentantinja zapuščine (§§ 547, 1278 1282 o. d. z.). Za to toženkino plačilno zavezo je brez pomena, da se je dedič oglasil pogojno dedičem, kajti zavezala se je toženka plačati ves zapuščinski dolg brez omejitve, kakor je seveda tudi neodločilno, če je za iztoženi dolg vedela ali ne, in da tožnik svoje terjatve k zapuščini ni napovedal, to tembolj, ker se konvokacija zapuščinskih upnikov ni vršila.

Če hoče toženka sedaj na drugi stopinji uveljaviti, da je v svoje plačilno obljubo sprejela samo dolgove, v zapuščinsko-razpravnem zapisniku navedene, mej katerimi se iztoženi dolg ne nahaja, se na ta povsem novi ugovor po § 482 c. pr. r. ni ozirati. — Sicer pa bi bila toženka morala, če je mislila v svojo plačilno zavezo sprejeti samo dolg, ki je v zapuščinsko-razpravnem zapisniku zapisan, to tudi jasno in določno izreči, in če tega ni storila, odgovarja naj sama (§ 915 o. d. z.).

Priziv bilo je torej zavrniti.

C. kr. najvišje, revizijsko sodišče je z odločbo od 30. majnika 1901 reviziji toženke deloma ugodilo in prizivno sodbo premenilo tako, da toženka plača tožitelju znesek 104 K 84 h s 5⁰/₁₀₀ obresti od dne vložene tožbe, toda le po močeh zapuščine Franceta S. Stroški vseh treh instanc se med seboj pobotajo.

Razlogi.

Revizija se zahteva iz razlogov §-a 503 št. 3 in 4 c. pr. r. Kolikor se tiče prvega izpodbojnega razloga, revizija ni utemeljena. Kajti ni res s pravnimi akti prve instance v protislovju mnenje prizivnega sodišča, češ, toženka ni na prvi instanci ugovarjala, da je prevzela zgol zapuščinske, v zapuščinsko razpravnem zapisniku navedene dolgove v svojo plačilno obljubo. V tem pogledu zadošča, če se opozarja na zapisnik o sporni razpravi dne 11./2. 1901, po katerem toženka ni kar nič trdila, da je prevzela v svojo plačilno obljubo zgol zapuščinske dolgove, ki so navedeni v zapuščinskorazpravnem zapisniku.

Opravičena pa je deloma revizija, kolikor se opira na št. 4. Kajti izjava toženke, ki jo je oddala v zapuščinskorazpravnem zapisniku z dne 18. marca 1896, potem ko so se bili popisali zapuščinska imovina in dolgovi, da hoče prevzeti zapuščino proti poplačilu vseh zapuščinskih dolgov, zamore vendar imeti le ta pomen, da hoče prevzeti vse inventirane dolgove. Nadalje pa bi tožitelj tudi tedaj, če bi se naj tozadevno izjavo razlagalo tako, kakor sta storili spodnji sodišči, ne mogel iz te izjave zase izvajati nič več pravic, nego li bi mu pristojale po zakonu nasproti toženki, kajti on ni bil udeležen pri zapuščinski razpravi in vzlasti ni pristopil rečeni izjavi toženke. Ker se je v le tem slučaju oddala pogojna dedna izjava in se je potem napravila zapuščinska inventura po tožiteljevem dolžniku Francu S., zato toženka, stopivša kakor kupiteljica dedščine v pravice in dolžnosti dediča, zamore biti po §-ih 802 in 1278 o. d. z. zavezana le po močeh zapuščine v plačilo vtoženega, v zapuščinski inventar nevsprejetega dolžnega zneska.

Na to stran torej je bilo reviziji toženke ugoditi in sodbo prizivnega sodišča primerno predrugačiti. Izrek zastran stroškov je utemeljen v §-u 43 c. pr. reda.

d) Zvršilni zakon nima določb, po katerih bi bilo izpodbojno pravico ugotovljati že v teku razdelilnega postopanja, in tudi ne določb o tožni pravici onih oseb, ki v razdelilnem postopanju niso uložile ugovora.

V mobilarnem zvršilu proti *C* se je odkazalo z razdelilnim sklepom skupilo trem upnikom, med temi upnici *B* z delnim zneskom 730 gld. 71 kr., dočim je četrti upnik *A* s svojo terjatvijo v znesku 254 gld. 52 kr. zaradi zmanjkanja skupila propal.

A je vložil nato izpodbojno tožbo zoper soupnico *B*. V njej je trdil, da se je notarski zapis z dné 20. novembra 1898. l. opr. št. 285., v katerem zavezanec *C* pripoznava, da mu je upnica *B* posodila 807 gld., in se zavezuje to posojilo vrniti ji v teku dveh dnevov, dovoljujoč, da ima notarski zapis takojšnjo izvršilno moč, napravil »in fraudem creditorum«. Tožitelj je zahteval po dotičnem utemeljevanju, naj se razsodi, da sta notarski zapis in zvršilna, na njegovi podlagi zadobljena zastavna pravica

njemu nasproti pravno brezuspešna in da je toženka dolžna, ker se je z razdelilnim sklepom odkazal njej znesek 730 gld. 71 kr., izplačati njemu njegovo terjatev v znesku 254 gld. 52 kr. s 6⁰/₀ obrestmi od 15. avgusta 1898. l. naprej.

Prvo sodišče je tožbeno zahtevo zavrnilo, ker se ni prepričalo o »conscientia fraudis« na strani toženke.

Prizivno sodišče je razsodbo sodišča I. inštanice potrdilo iz razlogov, ki jih je navedel prvi sodnik, in je tem razlogom z ozirom na navedbe v postopanju dodalo še te-le razloge:

Sicer je pa pričujočo izpodbojno tožbo tudi imeti za prekludirano. V zmislu §-a 213., potem §§-ov 231—234. zvrš. reda, ki veljajo z ozirom na § 286. zvrš. r. tudi za postopanje pri razdelitvi skupila za premičnine, prodane zvršilnim potom, smejo proti vpoštevanju prijavljenih ali iz zvršilnih spisov razvidnih zahtev in proti vrstnemu, za terjatve zahtevanemu redu ugovarjati le oni upravičenci, ki so se zglasili k naroku, določenemu za prijavo in ugotovitev. O ugovoru je potem odločiti v razdelilnem sklepu, odnosno je, ako je odločba o ugovoru odvisna od poizvedeb in ugotovitve spornih okoliščin, zavrniti le-to v razdelilnem sklepu na pravdno pot. Tožitelj A se pa, dasiravno je bil, kakor je dokazano, o naroku za razdelitev obveščen, k temu naroku ni zglasil in ni torej niti proti zahtevi toženke B na izplačilo njene terjatve iz skupila, niti proti zahtevanemu vrstnemu redu podal ugovora. Vsled tega je pa izgubil pravico, bodi si potom rekurza, bodi si potom tožbe, izbodbijati razdelilni sklep.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 25. novembra 1899 št. 16.139 sicer iz ostalih razlogov potrdilo razsodbo prizivnega sodišča, glede zgoraj navedenega dodatka k razlogom prvega sodnika pa izreklo, da je nazor prizivnega sodišča, da je tožitelja z njegovo izpodbojno pravico po določbah zvršilnega reda imeti prekludiranim, pravno napačen; kajti ta nazor nima nobene opore v zvršilnem redu, ker ta zakon nima nobene določbe, da bi se morala izpodbojna pravica ugotovljati že v teku razdelilnega postopanja, sicer bi se jo izgubilo. Take določbe ne vsebuje posebno ne § 231. zvrš. reda; kajti zadnjim odstavkom tega paragrafa se hoče le onemu, ki se ga je zavrnilo z njegovim ugovorom na pravno pot, pridržati tožna pravica tudi čez rok, kateri se mu je določil, da nastopi pravdno pot, in tako v okom

priti napačnemu tolmačenju prejšnjih odstavkov tega paragrafa, temu namreč, da ugasne tožbena pravica po preteku določenega roku, ako se tožba ni podala. Določbe o tožni pravici onih oseb, ki niso podale nobenega ugovora, izvršilni zakon sploh nima nobenih. Temu nasproti ima ta zakon pač določbe o drugih nasledkih, ki zadevajo onega, ki se k razdelilnemu naroku ne zgledi, ali pri njem ne poda ugovora. A te določbe je kakor izjemne določbe »strictissime« tolmačiti in jih ni raztegovati. Določba § 44. zak. z dné 16. marca 1884. l. št. 36. drž. zak. pa na slučaj singularne eksekucije ni uporabna.

A. Levcc.

e) Ali je poleg rekurza zoper dovolitev začasne odredbe tudi še dopusten ugovor po smislu §§ 397 in 398 zvrš. reda?

Prva instanca izdala je začasno odredbo nastopne vsebine: V zavarovanje zahteve do priznanja kupne pogodbe in vknjižbe lastniške pravice pri zemljišču *N.*, zahteve, ki se opira po navedbah tožnice *A.* zoper toženko *B.* na ustno kupno pogodbo z dne 2. decembra 1900, se toženki *B.* prepoveduje oddati, obremeniti ali zastaviti njeno zemljišče *N.* ter zaukaže zemljiškooknjižna zaznamba te prepovedi v lastniškem in bremenskem listu navedenega zemljišča; ta začasna odredba se dovoljuje dotlej, da bode *A.* mogla svojo zahtevo uveljaviti potem prisilnega zvršila.

Razlogi.

Zahteva predlagajoče stranke *A.* je po predloženi listini z dne 2. nov. 1900, glasom katere je 2. nov. 1900 kupila od toženke *B.* posestvo *N.*, dovolj pismeno izkazana. Iz zemljiške knjige je pa razvidno, da se je že po omenjeni kupni pogodbi na podlagi zadolžnice pogodnice *B.* z dne 31. jan. 1901 vknjižila za tirjatev upnika *D.* zastavna pravica, in da je novi kupec zemljišča *N.* po imenu *E.* takoj za tem predlogom vložil prošnjo za vknjižbo lastniške pravice pri zemljišču *N.*, katero je baje kupil od prednice *B.* dne 10. februvarja 1901. Ker torej obstoje vsi pogoji za izdajo začasne odredbe, je bilo predlogu prositeljice *A.* ugoditi. —

Vsled rekurza toženke *B.* je c. kr. višje dež. sodišče v Gradci z odločbo od 26 februvarja 1901 št. R. II 19/1 izpodbijani sklep potrdilo iz razlogov:

Sklep pravnega sodišča, s katerim se je v varnost tožni-
čine zahteve na izpolnitev kupne pogodbe in prepodaje zem-
ljišča *N.* odredila sodna prepoved oddaje, obremenjenja in za-
stave tega zemljišča, izpodbija toženka *B.* le radi tega, ker za
časa izdaje začasne odredbe t. j. dne 13. februarja 1901 pre-
pirno zemljičče *N.* ni bilo samo že prodano, temveč je že bil
tudi kupec *E.* prosil istega dne 12. februarja za prepis lastninske
pravice. Ta rekurz pa ni utemeljen. Predlog za varnostno od-
redbo bilo je namreč, ker bi zamogel v zmislu §-a 384 odst. 2
zvrš. reda povzročiti kako zemljiškoknjižno dejanje, oddati
vsled izrecnega predpisa §-a 76 posl. reda zemljiškoknjižnemu
uradu in le-tu vpisati v dnevnik. To se je v le-tem slučaju tudi
zgodilo in varnostni predlog se je vpisal pod zap. št. 198, dočim
se je vloga kupca *E.* za prepis lastninske pravice — došla 21
minut pozneje — vpisala pod zap. št. 199. Po §-u 29 zemlj. z.
je pa za vrstni red zemljiškoknjižnega vpisa jedino le odločilna
dnevna številka in nič ni razlike, da je jednega teh zemljiško-
knjižnih vpisov dovolilo pravdno, drugega pa zemljiško-knjižno
sodišče, ako se opravi vpis v knjigah istega sodišča, ker
gre opravični nalog pravnega sodišča neposredno na zemljiško-
knjižni urad. Vsled tega bilo se je pri rešitvi varnostnega pred-
loga ozirati jedino le na zemljiško-knjižni stan ob času
vpisa predloga v dnevnik in ker v tem oziru ni bilo nobene
zapreke, se je vpis tudi po pravici odredil. Sicer se ni uveljavilo,
da manjka pogojev za varnostno odredbo.

Toženka *B.* je pa tudi vložila pravočasno ugovor zoper
gori navedeno začasno odredbo z dne 13. februarja 1901. Ta
ugovor je prva instanca z ozirom na gorenji sklep nadso-
dišča o rešitvi rekurza zavrnila, češ, da je brezpredmeten. Zoper
to se je toženka *B.* zopet pritožila in nadsodišče je rekurzu
u godilo ter prvemu sodišču z odločbo z dne 2. aprila 1901 št.
R. II 28/1 zaukazalo, da vsled oglašenegega ugovora odredi ustno
razpravo in potem šele izda novo odločbo ter pri tem tudi
upoštevata stroške rekurza, to pa iz razlogov:

Zakon (§ 397 zvrš. r.) daje nasprotniku stranke, koji nevar-
nost preti, ako se ga pred sklepanjem o varnostni naredbi ni

zaslišalo, posebni pravni pripomoček ugovora; v tem položaju pa se nahaja pritožiteljica B. in ker je bil njen ugovor pravočasen, moralo bi sodišče v smislu § 398 zvrš. r. na to določiti ustno razpravo. To, da se je pritožiteljica ob enem tudi poslužila pravnega sredstva rekurza, ne more izključiti zakonitega postopanja o ugovoru; kajti takšne izključbe zakon nima v mislih in sploh ne izreka, da je rekurz nedopusten; to se tudi takoj razvidi, ako se uvažujejo razni stvarni pogoji in torej tudi razni razlogi za pritožbo, ki se dajo uveljaviti po splošno dopuščenem pravnem leku rekurza, dočim se isti na drugi strani pridržujejo samo ugovoru, kakor pravnemu leku posebne vrste. Ker torej zavrnitev ugovora iz formalnega razloga, ki se je uporabil, ni bila zakonita, in ker se navedbe v ugovoru in osobito tudi še učinki višjesodnega sklepa o rekurzu dajo meritorno upoštevati le na podlagi poprejšnje ustne razprave, zato je bilo izpodbijani sklep razveljaviti in prvi instanci naložiti zakonito zastopanje. Izrek o stroških rekurza se upira na §§ 52 odst. c. pr. in 74, 78 završ. zak.

K. W.

f) Jezikovna ravnopravnost pri najvišjem sodišču v civilnih stvareh.

V 2. številu let. »Slov. Pravnika« je pod zaglavjem »kazensko pravo« objavljen slučaj, iz katerega je razvidno stališče c. kr. najvišjega kasacijskega sodišča z ozirom na § 27. ces. patenta od 7. avgusta 1850 drž. zak. št. 325 napram slov. jeziku. V tem navedenem kazenskem slučaju je najvišje sodišče odklonilo zahtevo radi izdaje slov. odločbe zategadelj, ker taka zahteva ni sposobna za uradno rešitev (§ 16. k. pr. r.).

Za vprašanje, kako stališče zavzema najvišje sodišče glede izdaje revizijske sodbe v takih civilnopravnih slučajih, v katerih se je v I. in II. instanci izključno rabil slovenski jezik, je v tem pogledu zanimiv nastopen slučaj:

F. in U. D. vložila sta proti I. in M. V. tožbo radi prostosti njunega zemljišča vsake vozne pravice v slovenskem jeziku. Tožena sta odgovarjala tudi v slovenskem jeziku. Prva in druga instanca izdali sta svoji sodbi izključno v slovenskem jeziku. Tudi revizija se je vložila proti prizivni sodbi v sloven-

skem jeziku. C. kr. najvišje sodišče je odklonilo revizijo in izdalo samo nemško revizijsko sodbo, čeravno sta bila tožena tudi revizijski odgovor podala v slovenskem jeziku.

Ko sta tožitelja prejela revizijsko sodbo v nemškem jeziku, vrnila sta jo na c. kr. okrožno sodišče v Mariboru kakor prizivno sodišče in zahtevala, da se jima naj v smislu §-a 27. ces. pat. z dne 7. avgusta 1850 št. 325 drž. zak. dostavi tudi slovenska revizijska sodba. Okrožno sodišče je ta predlog rešilo tako, da ono ni pristojno posredovati pri najvišjem sodišču zaradi izdaje in dostavitve slovenske revizijske sodbe.

Proti temu sklepu prizivnega sodišča v Mariboru vložila sta tožitelja rekurz, v katerem sta navajala, da zahtevata samo to, kar sta po §-u 27. ces. patenta, s katerim se je uveljavil opravičnik za najvišje sodišče, upravičena zahtevati. Posebno se je tudi povdarjalo v rekurzu, da je nemški izdatek revizijske sodbe tako pomankljiv in nejasen, da ni možno dobiti pravega pojma o razlogih najvišjega sodišča.

C. kr. najvišje sodišče je s sklepom od 12. marca 1901 št. 3391 rekurz odklonilo iz razlogov prizivnega sodišča in nadalje glede na to, da se revizijska sodba tožiteljema ni intimirala od c. kr. okrožnega kot prizivnega sodišča v Mariboru, ampak od c. kr. okrajnega sodišča v Ptuji, in da za drugačno obnovitev doštavljenja v civ. pravnem redu ni poskrbljeno, nego je z ozirom na § 416 civ. pr. r. nedopustna. Iz tega razloga se tudi revizijsko sodišče ni moglo ozirati na predlog, ki ga v rekurzu tožitelji stavijo glede izdaje dvojezične revizijske rabsodbe.

Iz tega izhaja, da zavzema najvišje sodišče v civilnih stvareh taisto negativno stališče, kakor v kazenskih stvareh. Iz navedenih razlogov se celo razvidi, da je najvišje sodišče storilo v napominanem slučaju en korak naprej; kajti dočim je s sklepom z dne 19. decembra 1900 št. 15715 izreklo, da kasa-cijskemu sodišču v kazenskih stvareh pristojajo zgol odločbe in odredbe, ki so v kazensko-pravnem redu natančno oznamenjene, je tukaj izrečeno, da § 416 c. pr. r. zabranjuje najvišjemu sodišču zopetno dostavljenje v svrhu izdaje dvojezičnih civilnih sodeb. Ali je s tem slovenski

jezik izgubil v ustavni dobi še tisto trohico ravnopravnosti, katero mu je drage volje podelila pred 50 leti absolutistična doba?

Dr. Ant. Brumen.

Kazensko pravo.

a) K §-u 313 II. odst. k. zak. Med razžaljenjem in nasledki (ubranjenje službe) treba kazenskopravno relevantne zveze.

Kasac. sodba od 24. maja 1901, št. 3015.

Okrožno sodišče v R. je spoznalo M. K., ki je bila obtožena hudodelstva javne sile po §-u 81 k. z., krivo prestopka po §-u 312 k. z., ker je klofutala deželnega dacarja M., ko je hotel deželni nakladi podvrženo žganje ogledati in zapečatiti, sicer ne v namenu, da bi mu zabranila njegovo službo, pa vendar z nasledkom, da se je oprava službe ubranila, torej dejansko razžalila v §-u 68 k. z. imenovano osebo, ter je razžaljenje imelo nasledke. Obsodilo jo je po §§-ih 313 II. k. z., 266 in 260^b k. z. na en mesec strogega zapora, poostrenega z enim postom vsak teden.

Razlogi.

Sodni dvor se je po svedočenju dacarja M. prepričal, da je le-ta hotel na obtoženkinem domu dobljeno žganje premeriti in zapečatiti; ker pa ni dobil nasésa, zglsil se je v drugo, da žganje vsaj zapečati. Obtoženka je zavalila proti dacarju sodček z žganjem, ne da bi kaj rekla; ko je pa hotel veho zapečatiti, zapodila se mu je molčeč v glavo in ga večkrat klofnila, dokler je ni od sebe odrinil. Ker se je obtoženka potem odstranila, dacar ni hotel soda pečatiti, da ne bi se reklo, da je svojevoljno in nezakonito postopal; odšel je torej, ne da bi bil službo izvršil.

Sodišče v navedenem dogodku ni videlo hudodelstva po §-u 81 k. z., katerega je bila obtoženka tožena, kajti iz njenega ravnanja ni posnelo, da je hotela dacarju službo zabraniti, temveč samo da je v jezi, češ da bo sedaj njeno žganje zadacano, hotela se znositi nad dacarjem in ga dejansko žaliti. To je sodišče posnelo iz okolnosti, da se obtoženka ni ustavljala izvršitvi dacarjeve službe, da ga je temveč peljala v sobo, kjer je bilo žganje in da je sodček zavalila proti njemu, da službo opravi.

Obtoženka je torej zakrivila prestop ek po §-u 312 k. z., kazniv pa po II. odstavku §-a 313 k. z., ker je žaljenje v resnici ubranilo izpolnitev službe.

Na ničnostno pritožbo obtoženke, v kateri se je sklicevala na ničnostne razloge §-a 281 št. 10, eventuelno št. 5 k. pr. r., je c. kr. najvišje in kasacijsko sodišče na Dunaja pritožbi ugodilo, prvosodno razsodbo, v kolikor se kazni tiče, kakor nično razveljavilo, v drugem jo nespremenjeno pustilo, ter obtoženki dosodilo kazen 14 dni zapor a, poostrenega z enim postom.

Razlogi.

Pritožba je upravičena, v kolikor se sklicuje na § 281 št. 10, prav št. 11 k. pr. r. Spoznavno sodišče napačno sodi, da je dacar opustil uradni posel vsled obtoženkin ega ravnanja. Dacar v resnici ni bil nikakor moten v svojem službenem opravilu, ko se je bila ona odstranila; službo bi bil lahko opravil vzlic temu, da je bil dejanski žaljen. Izpolnitev početega službenega opravila je sam o sebi opustil ravno zato, da bi dobil pričo za isto opravilo. Vsled tega pa ni nikake za kazensko odgovornost odločilne zveze med dejanskim razžaljenjem obtoženke in opuščenjem uradnega opravila. Ničnostni pritožbi, oprti na št. 10, prav 11 §-a 281 k. pr. r. bilo je torej ugoditi, ker je sodni dvor vsled pravnopomotnega razumlevanja v §-u 313 k. zak. rabljenega pojma »nasledki«, prekoračil svojo kaznovalno pravico in meje zakonskega nastavka ter je uporabil §-a 313 odst. II., namesto §-a 313 odst. I. kaz. zak.

Po rečenem odpade razmotrivanje eventuelno naglaš enega ničnostnega razloga po §-u 281 št. 5 k. pr. r. —/—

b) K vporabi §-a 278 kaz. pr. reda.

V glavni razpravi proti Ivanu D., obtoženemu radi nekega hudodelstva se je vzbudil sum, da zaslišana priča Danijel G. krivo izpoveduje. Predno je bila priča odpuščena, je predlagal zastopnik državnega pravdn ištva, da se uporabi § 278 kaz. pr. r. Takoj in predno je odločilo sodišče o predlogu državnega pravdn ištva je preklícal Danijel G. neresnične izpovedbe. V §-u 278. kaz. pr. reda omenjeno postopanje se je potem zaključilo, toda

Danijel G. je bil oproščen od obtožbe po smislu §-a 199^a kaz. zak. Kasacijski dvor ni z odločbo od 18. junija 1900 št. 18011 ugodil ničnostni pritožbi državnega pravdnštva.

Razlogi.

Sodišče oprošča Danijela G. od obtožbe radi hudodelstva po §-u 199^a kaz. zak. uvažuje, da je obtoženec v kazenski stvari Ivana D. na glavni razpravi svojo krivo izpovedbo popravil sicer potem, ko je bil obtožen (278. kaz. pr. reda), vender še med glavno razpravo in je postal s tem prost kazni. Ničnostna pritožba, opirajoča se na št. 9^a §-a 281. kaz. pr. reda, pravi, da ta izrek ne vstreza zakonu. Toda po krivici.

Rešitev navzočega pravnega vprašanja je odvisna od tega, ali je bil Danijel G. takrat, ko je popravil svojo izpovedbo, zaslišan kakor priča ali kakor obdolženec. Zadnji pogoj bi bil izpolnjen, če bi sodišče še pred popravo izpovedeb razglasilo po §-u 278 kaz. pr. reda sklep, da se razširi — kakor je predlagalo državno pravdnštvo — glavna razprava tudi na hudodelstvo po §-u 199^a kaz. zak., katero je storil Danijel G. med njo. Kajti le tedaj bi bilo moči trditi, da je Danijel G. preklical šele, ko je bilo njegovo zaslišanje kakor priče formalno zaključeno in se ga je že zaslišavalo kakor obdolženca (§ 38 in 278 kaz. pr. reda), in da se ga zategadelj ne sme oprostiti kazni, čeprav je bil preklical krivo izpoved. »In concreto« pa je sodišče glasom zapisnika o glavni razpravi razglasilo po §-u 278 kaz. pr. reda sklep po preklicu in Danijel G. je bil zaslišan kakor obdolženec šele po razglasitvi. Radi tega ni dvoma, da ga je sodišče za časa, ko je popravljal krivo izpoved, po pravici še smatralo za pričo, a ne za obdolženca, vzlasti ker za lastnost obdolženca ni merodaven, kakor misli državno pravdnštvo, čas, ko se prijavi obtožba radi hudodelstva po §-u 199^a kaz. zak., ampak čas, ko je sodišče sprejelo in odobrilo obtožbo.

Vsled tega je bilo ničnostno pritožbo odbiti.

Izpred upravnega sodišča.

Definitivno nameščen učitelj, ki je na svojo prošnjo drugam imenovan, samo radi tega ni še odpuščen iz dotedanjega učnega mesta.

C. kr. upravno sodišče je dne 4. julija 1900 na pritožbo Jožefa R., učitelja v Kobaridu proti odločbi ministrstva za uk in bogočastje dto 19. aprila 1899 št. 6188, zastran odpusta iz učiteljske službe v Kobaridu, po javni ustni razpravi spoznalo za pravo:

Izpodbijana odločba se razveljavi radi pomanjkljivega postopanja.

Razlogi.

Izpodbijana odločba c. kr. ministrstva za uk in bogočastje od 19. aprila 1899 št. 6188, odnosno s tem potrjena odločba goriškega deželnega šolskega sveta od 2. decembra 1898 št. 1147 pravita, da je pritožitelja Jožefa R. smatrati za izločenega iz šolske službe ondotnega upravnega okolišča, ker je bil dotlej definitiven učitelj III. razreda na ljudski šoli v Kobaridu, z dekretom c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani od 13. oktobra 1898 št. 2460 na lastno prošnjo imenovan učiteljem in voditeljem jednorazredne ljudske šole v Velikem trnu in je bil vsled tega z odlokom predsednika okrajnega šolskega sveta Tolminskega od 26. oktobra 1898. št. 909, iz tedanje službe odpuščen ob istočasni ustavitvi prejemkov s koncem oktobra 1898. Vsled tega se mu je zopetni nakaz njegovih prejemkov odklonil ter se njegova izjava, da se odpove učiteljskemu mestu v Velikem trnu, ni sprejela.

Tusodno vloženi pritožbi je upravno sodišče ugodilo uvažujé naslednje:

Gotovo je, da stalno nameščenga učitelja (§ 16 goriškega deželnega zakona 10. marca 1870 št. 18 dež. zak.) praviloma ni moči spraviti s stalnega mesta brez njegovega privoljenja, razun v slučajih, ki jih zakon omenja, ki pa tukaj ne veljajo, ko se namreč premestitev zvrši iz službenih ozirov oziroma uradoma (§ 16), ali v slučaju vpokojenja (§ 57) ali disciplinarne preme-

stitve, odpustitve ali suspenzije (§-i 45 *lit. c* 52, 53. 55). Pritožitelj je sicer prosil, kakor omenjeno, učiteljskega mesta v krškem okraju na Kranjskem in je tedaj s tem pokazal namen, da pusti svoje dosedanje mesto, ako dobi zaprošeno. Ko pa je sprejel dekret, da je imenovan, in ko je bil predsednik okrajnega šolskega sveta pri dostavitvi istočasno odredil, da je pritožitelj iz dosedanjega učiteljskega mesta v Kobaridu odpuščen in da se mu prejemki ustavijo, je pritožitelj takoj na to z vlogo od 31. oktobra 1898 vrnil rečeni dekret, zaprosil, naj se mu zakonski prejemki zopet nakažejo, češ da nima sredstev za selitev, da je v Kobaridu definitivni in da ni popolnoma zdrav.

S to vlogo pa oblastvo ni prav ravnalo. Kajti v njej se je na eni strani pritožitelj izjavil, da mesta v Velikem trnu ne sprejme, na drugi strani pa je prosil, naj se ga pusti na dosedanjem definitivnem mestu v Kobaridu. Okrajnemu šolskemu svetu je bilo torej odločiti o tej prošnji učitelja Jožefa R., zlasti ker odpustitev koncem oktobra 1898. ni bila odrejena na podlagi sklepa c. kr. okrajnega šolskega sveta; okrajni šolski svet je moral o prošnji pritožiteljevi sklepati in odločiti, ali ima Jožef R. pravico zahtevati, da se ga pusti na šoli v Kobaridu na dosedanjem učnem mestu, ali je nima, in če je nima, ali je po mnenju upravnega oblastva njegovi prošnji ugoditi ali ne.

V vsakem slučaju je bilo treba meritornega sklepanja okrajnega šolskega sveta o tej pritožiteljevi prošnji in ker se to ni zgodilo, ampak se je prošnja kar predložila deželnemu šolskemu svetu, je moral sodni dvor konstatirati pomanjkljivost postopanja, ker se ni oziralo na zakoniti red sodnih stopinj, in ker se je tako povzročilo gremijalno odločbo deželnega šolskega sveta, ki bi bila dopustna samo tedaj in le v toliko, v kolikor bi se bila ispodbijala gremijalna odločba okrajnega šolskega sveta kot prve inštanice (§ 24 zakona od 10. marca 1869. št. 9 dež zakona).

Uvažujú vse to je upravno sodišče izpodbijano odločbo razveljavilo v smislu §-a 6. zakona od 22. oktobra 1875 št. 36 ex 1876 drž. zak.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. julija 1901.

† IVAN GOGOLA.

Dne 24. pr. meseca zjutraj je umrl v Ljubljani po daljši mučni bolezni predsednik notarske zbornice g. Ivan Gogola, soustanovnik društva »Pravnik« in njega najmarljivejši sotrudnik skoro do zadnjega. Porodil se je I. Gogola dne 29. avgusta 1850 v Kranji. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, a pravoslovne študije na Dunaji. L. 1881. je bil imenovan notarjem na Vrhniki, a kmalu premeščen v Ljubljano. Tu je bil l. 1884 izvoljen v občinski svet, v katerem je po raznih važnih odsekih deloval z vzgledno marljivostjo in previdnostjo do pred dvema letoma, ko ga je bolezen začela zadržavati vedno bolj in bolj. Posebnih zaslug si je pridobil tudi za ustanovitev mestne hranilnice ljubljanske, koji je bil od l. 1889. tudi do zadnjega delaven podpredsednik. Tudi pri mnogih drugih narodnih društvih in sploh pri vsakem poslu, ki ga je prevzel, kazal je posebno vestnost in vstrajnost. S tem se je odlikoval vzlasti pri društvu »Pravniku«, kateremu je bil od prvega početka l. 1889. pa do konca l. 1899., torej deset let vzorno požrtvovalen odbornik-blagajnik, l. 1900. vsled bolezni le odbornik in l. 1901. izvoljen preglednikom računov. Društvo »Pravnik« je torej pok. Ivanu Gogoli dolžno največjo hvaležnost. Veleznačajnega moža so izvolili kolegi predsednikom notarske zbornice l. 1897. Pogreb dne 25. pr. m. popoldne je bil jako veličasten. Z gospo udovo Antonijo roj. Knez in gospodičnima hčerama Anico in Vido vred žaluje ob dosti prerano odprtem grobu tudi društvo »Pravnik«, ki ohrani pok. Iv. Gogoli najčastnejši spomin!

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) V odborovi seji dne 18. majnika je načelnik poročal o korakih, ki jih je storil, da bi si sodišče v slovenskih pokrajinah naročala »Slov. Pravnik« iz uradnega pavšala. Nadalje je bil razgovor o vprašanji zastran izdajanja vrhovnosodnih odločeb v slovenskem jeziku. Poročila o ponudbah knjigotržnice O. Fischer zastran inseriranja v društvenem glasilu so se vzela na znanje. Radi založništva III. zvezka »zbirke zakonov« se je sklenilo nadaljevati pogajanje z dvema knjigotržnicama. Prečitali so se nasveti gg. dr. Rybáča in dr. Abrama iz Trsta za nameravani izlet v Prosek in določilo se je, da bodi izlet 16. junija. Sodni tajnik g. Kavčnik je poročal, kako prireja zvršilni red za zbirko zakonov. — Dne 1. junija je imel odbor sejo, v kateri je določil podrobni program za društveni izlet na Opčine in v Prosek ter ukrenil potrebne priprave. — Dne 25. junija je odbor izdal mrtvaški list za pok. I. Gogola in se drugi dan udeležil polnoštevilno njegovega pogreba. — V seji 1. t. m. so se volili trije odborniki za skupno posvetovanje, radi poljudnih predavanj in določili so se v glavnih potezah dotični inicijativni predlogi.

— (Kolegij kranjskih notarjev) je imel dne 7. t. m. izvenredno zborovanje, na katerem sta bila v c. kr. notarsko zbornico izvoljena za dobo dveh let in sicer kakor predsednik g. Ivan Plantan v Ljubljani in kakor namestnik zbornični član gosp. dr. Aloiz Žnidarič v Ilirski Bistrici. Za tretjega namestnika ni bilo večine glasov, in se bo nova volitev vršila na prihodnjem rednem zborovanji kolegija.

— (Odvetniška zbornica kranjska) je imela dve 15. junija t. l. svoj redni občni zbor. Iz odborovega poslovnega poročila za dobo od 31. majnika 1900 do 31. majnika 1901 je bilo posneti, da je v tej upravn. dobi došlo zbornici 285 vlog, torej 102 vlogi več, nego v prejšnjem letu. Brezplačnih zastopnikov je bilo postavljenih 30 za civilno-pravne, 28 za navadne kazensko-pravne, a 20 za porotne slučaje. Na novo so bili vpisani trije odvetniki, izbrisan je bil jeden, ker se je preselil iz zborničnega okrožja, umrl je jeden. Vseh zborničnih članov je bilo koncem dobe 35, in sicer 23 v Ljubljani, 3 v Novem mestu, a ostalih 9 na sedežih okr. sodišč. Odvetniških kandidatov je bilo na novo vpisanih 7, a izbrisanih 6, tako da je bilo koncem dobe vpisanih 12 kandidatov in sicer 11 v Ljubljani, jeden pa zunaj Ljubljane. Zbornica je imela dva izredna občna zbora, odbor je bil sklican na 10 sej. — Računsko poročilo je izkazalo 367 K 65 h prejemkov, 310 K 66 h izdatkov in 56 K 99 h blagajničnega preostanka, Poročila so se odobrila. Zbornični prispevek se je določil na 10 K in glede zaostalih prispevkov se je naročilo odboru, da jih iztirja. — Pri dopolnilnih volitvah je bil voljen podpredsednikom g. dr. Fr. Papež; odbornikom g. dr. A. Suyer, namestnikom g. dr. V. Štempihar in g. dr. Fr. Stor; za člana disciplinarnega sveta gg. dr. J. Vilfan in dr. J. Kušar, za namestnika g. dr. Fr. Tominšek. O vprašanji zastran novega odvetniškega tarifa je poročal zbornični predsednik g. dr. Majaron in nasvetoval naslednjo resolucijo: »Glede na dopis c. kr. pravosodnega ministrstva z dne 7. majnika t. l. št. 9114, s katerim je bila odvetniška zbornica povabljena, naj se izjavi glede eventuelne izdaje odvetniškega tarifa, izjavlja današnji redni občni zbor, da ni nikake pravnopolitične potrebe za izdajo novega odvetniškega tarila, niti v interesu odvetniškega stanu, niti v interesu občinstva. Odboru se nalaga, da o tem obvesti c. kr. pravosodno ministrstvo in stalno delegacijo odvetniških zbornic na Dunaji.« Resolucija je bila jednoglasno sprejeta. — Pri slučajnostih je predlagal g. dr. Furlan, naj se obnovi sklep, da pritožbe proti previsoki odmeri stroškov med odvetniki niso dopustne, g. dr. Pirc pa, da se je držati pri nastavkih svoječasno izdanega minimalnega tarifa. Oba predloga sta bila brez ugovora sprejeta.

— (Poljudna predavanja.) Odbor društva »Pravnika« je povabil »Slov. Matico« in kranjsko zdravniško društvo, da bi se določili odposlanci, ki bi se skupno z odposlanci društva »Pravnika« posvetovali o tem, kako bi se letošnje jesen začelo prirejati poljudna predavanja iz raznih znanstvenih strok. Odbor »Slov. Matice« je določil za svoje zastopnike gg. prof. Orožna, prof. Peruška in ravnatelja Šubica, odbor zdravniškega društva gg. dr. Bleiweisa vit. Trsteniškega, primarija dr. Gregoriča

in zdravstvenega svetnika dr. Kopřivo, odbor »Pravnika pa gg. sod. tajnika Kavčnika, odvetnika dr. Majarona in dež. sod. svetnika Wengerja. — Na sestanku dne 13. t. m. so odposlanci vseh teh društev sklenili nastopno: Načelo je, da so predavanja namenjena najširšemu krogu občinstva. Tvarino, ki jo je obdelovati, deliti je na slovstvo v širšem pomenu, zdravništvo, pravoznanstvo in tehniko. Prvo obsegaj zlasti zgodovino kranjske dežele, kulturno in pripovedno, drugo v prvi vrsti higijeno, tretje narodno gospodarstvo in razlaganje novih zakonov (davčnih in civilnih) z ozirom na narodno gospodarstvo in četrto najpoprej vodne stavbe ter električne naprave. Predavanja naj se priredijo vsaj vsako drugo nedeljo v kakem javnem lokalu, najpripravneje v kakem šolskem prostoru, dopoldne od 11.—12. ure ter bodi dovoljen vsakomur brezplačen pristop. Če se jedna in ista tvarina obdelava v več predavanjih, bodi vender vsako zase v toliko celotno, da je razume tudi tisti, ki poprejšnih predavanj ni slišal. Nalog odposlancev je, da sami prevzamejo kako predavanje in pa, da v sodelovanje naprosijo znane slovenske strokovnjake. Prireditelji predavanj so: »Slov. Matica«, »Zdravniško društvo« in »Pravnik« skupno, formalno vodstvo pa naj prevzame odbor društva »Pravnika«, ki je misel sprožil.

— (Izlet društva »Pravnika« v Prosek.) V nedeljo dne 16. junija se je vzlic najslabšemu vremenu zbralo lepo število drušvenikov na ljubljanskem kolodvoru, da so se popeljali z jutranjim brzovlakom na izlet po določenem programu. Nihče ni pričakoval, da se tako hitro razgrnejo oblaki in da se odpre cilj izleta v vsej krasoti in milini. V Št. Petru so izletniki, mej katerimi je bilo tudi več častitih dam, prestopili na poštni vlak, s katerim so prispeli ob $\frac{1}{2}$ 10. uri na Opčine. Tu je bil prvi sestanek s tržaškimi kolegi in okoličanskimi rodoljubi. Tudi njih ni zadrževalo slabo vreme, nego prišli so v obilnem številu in znova dokazali, da ima društvo »Pravnik« v njih svoje najboljše prijatelje. Vse so storili, da so izletniki preživeli na tržaških tleh zopet najboljši dan. In da so storili vse od srca in iz navdušenja do stvari, kaže velesimpatičen popis izleta, ki ga je priobčilo njih glasilo »Edinost«. Naj ima torej tudi v našem listu besedo — seveda dokaj krajšo — »Edinost«, ki je pisala v 136. in 137. številki:

Lep dan je bil. Eden tistih redkih dni jasne, nekaljene zadovoljnosti, ki so toli redki v sodobnem življenju našem, polnem trpkosti, bojev in nasprotstva. Bil je to dan, ki človeka nekako povzdiga nad neprijazno vsakdanjost.

Neprijazno je bilo obzorje nad nami, ko smo odhajali iz Trsta na Opčine, da zakličemo milim gostom svoj: dobrodošli. In čim više smo se vpenjali, tem mračneje je postajalo okolo nas. Slabe nadeje za ta dan, za katerega smo tako živo želeli dobrega vremena... No, mi smo vendar krepko korakali dalje, da storimo svojo bratsko dolžnost do dragih bratov-rojakov. Do najhujega vendar ni prišlo: dež se ni usul. Marveč se nam je zdelo, dospevšim na Opčine, kakor da se hoče nekam jasiti tam gori na obzorju. Pihljala je bistrejša in svežejša sapa. Na Opčinah se nam je pridružila vrla četa vrlih mož: deželni poslanec Ivan Goriup in močan zbor pevskega društva »Zvon«.

Po čakanju nekoliko minut na postajališču openskem je pridrdral od Sežane sem vlak, ki nam je prinesel mile goste... Izstopivše je prvi pozdravil gospod deželni poslanec Ivan Goriup v imenu tržaške okolice. Lepemu pozdravu so sledili pristrčni vskliki med izletniki in domačini. Na to je odvetnik g. dr. Matej Pretner v imenu tržaških pravnikov pozdravil goste. Potrjuje zatrdila Ivana Goriupa, da rod, bivajoči na tej zemlji, danes vse drugače čuva svoj slovenski značaj, nego je bilo to nekdanj, je povdarjal govornik, da se je na tem probujenju v veliki meri zahvaliti slovenskemu uradovanju, temu, da si je naš jezik pridobil pot v javne urade. Obema govornikoma se je v imenu »Pravnika« zahvalil načelnik g. dr. Ferjančič, zatrdivši, s kakim veseljem so on in tovariši prihiteli na lepo tržaško ozemlje. Na to pa je iz kakih 30 grl društva »Zvon« mogočno in pristrčno zadonela krasna pesem v pozdrav. Hvaležnosti izletnikov na tem presenečenju je dal izraza g. dr. Ferjančič v pristrčnem nagovoru do pevcev.

Na to smo odšli proti Opčinam s pevskim zborom na čelu, ki je vso pot peval vesele slovenske koračnice. V dvorani restavranca Vovkovega je bil zajutrek, iz katerega je kmalu navstala krasna zabava. Pevsko društvo »Zvon« je pevalo tako precizno, da smo bili vsi preprijetno iznenadeni. Ob toli krasnem pevanju in prijateljskih razgovorih je kakor bi trenil minol čas, določen za »počitek« na Opčinah in trebalo se je odpraviti na Prosek. Pred odhodom je g. dr. Josip Kušar napil pevskega društva »Zvonu«.

Družba se je razdelila: nekaj izletnikov se je s vozom odpeljalo na Prosek, večji del pa smo šli peš mimo obeliska, kjer smo zopet doživeli prijetno presenečenje, da je v gostilni poleg obeliska godba svirala »Naprej«.

Med tem se je popolnoma zjasnilo. Kakov krasen užitek, kakov diven pogled, ko smo šli počasi po zgodovinsko zanimivi Štefanijini poti!

Počasi smo dospeli do pred Kontovelja. In glej — zopet življenje, zopet presenečenje: na uho so ti udarjali veseli zvoki glasbe in oko ti je zrlo, kako se vetrič poigrava z razobešenimi trobojnicami....

Od Kontovelja do Proseka je le nekoliko minut hoda. Zopet je oko zrlo plapolajoče zastave in pa dragoceno zastavo proseškega društva »Hajdrih«, a za njo krepko četo mož in mladeničev — vsi z enakimi čepicami — četa njih, ki so zvesti čuvarji imena in spomina davno preminelega nepozabnega mojstra ter njegove dragocene ostaline v — naši pesmi. Prihajali so, da oni prvi med Prosečani sporoče bratom slov. svoj slovenski pozdrav. Ker pa so bili izletniki raztrešeni po vsej poti in so hodili v posamičnih gručah, v precej velikih razdaljih, se je društvo s prvo došlimi izletniki vrnilo v vas, da v prostorih gostilne Lukša počaka prihod vseh gostov. Čim so dospeli gostje, je v imenu društva zbranega okolo svoje zastave, gospod učitelj Šonc, kakor pevovodja najstarejšega pevskega društva v okolici ter v imenu narodne vasi Prosek iskreno pozdravil odlične goste. Govornik je zagotavljal, da znamo ceniti visoko čast, ki so jo gostje skazali tej vasi s tem, da so došli k bratom, ki čutijo ž njimi, in ki ž njimi vred ljubijo svoj narod. Društvu »Pravnika« je želel, da bi tudi v bodoče uspešno delovalo, napredovalo in se razcvitalo v blagor našega naroda, milim gostom

pa za danes najlepše zabave, ter je tem poslednjim zaklical: Živeli! Členi društva »Hajdrih« so se navdušeno odzvali s trikratnim: Živio in so potem zapeli veličastno pesem »Hej Slovani«.

Sodni tajnik g. Kavčnik se je v imenu odbora društva »Pravnik« zahvalil na laskavem pozdravu, zagotovivši, da bo društvo »Pravnik« v svojem delokrogu vsikdar delalo za napredek našega naroda.

Ob $\frac{1}{2}$ 2. uri je začel banket. — Del prostranega dvorišča gostilne Lukša — s krasnim vrtom v ozadju — je bil prirejen v velik, zelenjem in zastavami odičen šator. Vrsto napitnic je otvoril g. dr. Andrej Ferjančič. Menil je, da društvo »Pravnik« je bilo že v različnih krajih, ali neko posebno nagnenje je vedno sili v kraje blizu Adrije, a osobitim veseljem je došlo na tržaška tla. Taki izleti se navadno prirejajo le v zabavo. Društvo »Pravnik« pa sledi o tem tudi višjim smotrom. Ono se zaveda, da je važen faktor v narodni organizaciji. Govornik je omenjal ideje slovenskega vseučilišča. Pred nekoliko časa je bilo navstalo nekako živo in bilo je nade za oživetvorjenje te ideje. Potem se je ta nada nekoliko oddaljila od nas. Ali naša dolžnost je, da ne opustimo tega postulata. Zato vzdržujemo na se društvo in njega list, ki naj hranita omenjeno idejo. Tudi na to stran imajo svoj pomen izleti društva »Pravnik«. Z radostjo in hvaležnostjo v srcu izreka zahvalo na preprisknem vsprejemu in zagotavlja, da členi »Pravnika« ostanejo zvesti idejam društva.

Kmalu po tem lepem govoru je prispel v družbo g. Ivan Nabergoj, tem iskreneje pozdravljen od vseh navzočih, ker mu je bilo še videti sledi prestane, precej hude bolezni. Čestitljivemu možu so doneli živio-klici od vseh strani in vse je hitelo, da mu stisne roko. Da dá zgovornega izraza vseobčnemu spoštovanju, ki je uživa naš Nabergoj tudi izven tržaškimi Slovenci, oglasil se je za besedo dr. Ivan Tavčar. Nič se ne bojte, tržaški bratje, danes ne bom govoril o — politiki. (Splošna veselost). Ampak pokloniti se hočem le slovenskemu možu, ki kakor skala trdno stoji med valovjem, možu, ki stoji pred nami kakor spomenik v vspodbudo nam vsem. Sreča tržaških Slovencev, sreča nas vseh je, da imamo tacega moža. Spomin na tega moža bo živel še potem, ko bo moral — kakor mi vsi — poplačati zadnji tribut. Nabergoj je izrastel iz srca naroda in zato ga narod nosi v srcu. Nabergoj je mož, ki med Slovenci nima nasprotnika; proti njemu ni nikakih antipatij. Bog nam ga poživi do skrajnih mej življenja človeškega! — Ta govor je kar elektrizoval vse navzoče. Vse je dvigalo čašo in nadrževalo tako počeščenemu možu.

Za besedo se je oglasil Ivan Nabergoj. Prosil je oproščenja, ako se na toli laskavi napitnici ne more zahvaliti dostojno, ker vsled prestane bolezni ni v primernem fizičnem in duševnem razpoloženju. Odločno mora odkloniti vsako hvalo na uslugah, ki da jih je po zahtevu predgovornika storil narodni stvari. Dolžnost ga veže, da se zahvali tudi v imenu drugih. Ni mislil, da to borno vas zadene tolika čast, da je obišče cvet slovenske inteligence. Na tej časti se zahvaljuje v imenu svojih soobčanov. In vzrok, povod, da ste došli semkaj — kateri je? Ne more biti drugi, nego bratska ljubezen, rodoljubna želja, da vidite in se uverite, da na tem bornem Krasu

živi narod, ki ima vire življenja v sebi, da ima voljo in željo v to, da pomore izvojevati tako narodno združenje naše, katero bo respektirala tudi država. Mi moramo pokazati enkrat, da nismo pripravljeni le za take žrtve, ki so državi v prid, ampak da smo začeli misliti tudi — na-se! (Frenetično ploskanje in živio-klici). Zahvaljuje torej društvo »Pravnik« na skazani časti ter mu želi, da bi se razcvitalo in krepilo v blagor milega nam naroda slovenskega.

Naslednji govornik je bil g. dr. Danilo Majaron, ki je izvajal, kako so mnogi slovenski pravniki iz drugih pokrajin v neprestanem kontaktu s slovenskimi in hrvatskimi tovariši iz Primorja. Privlačna sila pa je tu — iskrena simpatija. Ta simpatija pa je opravičena v polni meri. Morda nikjer ni vsaka ped naše lasti tako preporna, kakor tu. Zato ni nikjer tako živa potreba juristov kakor ravno v Trstu in v Istri. Naraščaj v stanu sodnikov in odvetnikov nam daje najpotrebneje boritelje za naše pravo. In ti boritelji naši v Trstu morejo kazati na krasne vspehe. Nikjer na Slovenskem si ni naš jezik na višjih instancah priboril toliko pravice kakor tu. To je velika zasluga tržaških slovenskih odvetnikov. To je vzrok, da društvo »Pravnik« goji tolike simpatije do tržaških tovarišev. Napija primorskim kolegom in jim želi, da pripomorejo našemu jeziku do popolne pravične zmage.

G. dr. Karol Triller je izrekel napitnico društvu »Hajdrih«. Zgodovina nas uči, — je rekel govornik — da-si je naš narod vsikdar v pesmi iskal tolažila, v pesmi izražal svoje veselje in svoje gorjé. Tako je bilo, tako naj ostane in bo. Posebno tam, kjer treba bojevati trd boj za ekzistenco, si narod crpi iz pesmi potrebno navdušenje. Kjer se razlega rodoljubna pesem, tam se ni bati propada. Tu imamo danes mej sabo najstarejše okoličansko pevsko društvo »Hajdrih«. To društvo visoko drži zastavo, ki mora slednjič zaplapolati tudi sredi Trsta. Tem pijonirjem, tem junakom v čast dviga svojo čašo.

G. dr. Otokar Rybář je povdarjal, kako je vse razveselila vest, da pride »Pravnik« na tržaško ozemlje. V tretjič je to, da je to društvo prihitelo na primorska tla. Mi znamo ceniti to čast. A še bolj vzradoščeni smo bili, ko smo čuli razlog, ki je vodil »Pravnika«. Dr. Majaron ga nam je povedal. Simpatije so vas privele semkaj. Isti govornik je izustil prelaskavih besed na adresu tržaških pravnikov. Res je, veliko se je storilo, ali zasluga gre pa tudi gospodom iz sodnega stanu. Nekateri teh gospodov so storili najtežavneje prve korake in odvetniki so že našli pripravljena tla. Potem je govornik slikal, kako žalostno je še po nekaterih krajih Istre. Celi okraji so vam izključno hrvatski, a na uradih je vse izključno italijansko. In glejte, koliko pravnikov iz Trsta nas je danes tu. Malo. Mnogokateri bi bil rad prišel, a ne more in mora zatajiti svojo željo. Razmere so take. No, kar nas hrabri in navdaje z dobrim upanjem, je, da imamo zaslombo v »Pravniku«, ki skrbi za slovensko uradovanje. Njemu smo dolžni veliko hvalo. Napija torej društvu »Pravnik« in njega predsedniku.

G. Ivan Nabergoj je posebno uzradoščen, da vidi v tej družbi tudi dražestnih slovenskih dam. Zlasti si štejemo v čast, da imamo v svoji sredi

tako dično slovensko damo, kakor je gospa Franja Tavčarjeva. Povablja torej vso družbo, da skupno napijemo slovenskim damam.

Zadnji govornik je bil dr. Gustav Gregorin, ki je rekel, da nas veže dolžnost, da zahvalimo vse pravnike, ali on se hoče še posebej spominjati moža, kateremu se imamo zahvaliti, da se društvo »Pravnik« in njega glasilo tako lepo razvijata. To je tovariš dr. Danilo Majaron.

Vse napitnice so bile burno pozdravljene. Mej vsem obedom je društvo »Hajdrih« s krasnim pevanjem poveličavalo zabavo.

Proti četrti uri se je začela družba razhajati. Nekateri so odšli na nabrežinsko postajo, drugi v Miramar, tretji v Trst. Poslavljanje je bilo najpristržnejše in splošna sodba ta, da je ta izlet »Pravnikov« vspel najkrasneje.

— (Jednakopravnost na sodiščih.) Poslanci dr. Ploj in tov. so v seji zbornice posl. 7. maja stavili nastopno interpelacijo na ministra za pravosodje: C. kr. okrajno sodišče v Celovcu se je nedavno temu, v kazenski stvari proti tajniku Rozmanu radi kolportaže, branilo, da bi po obtožencu v slovenkem jeziku podane izpovedbe tudi v tem jeziku protokoliralo, v tem jeziku razglasilo razsodbo in jo izdalo pismeno. Višje deželno sodišče v Gradcu, pozvano v to potom pritožbe, je izdalo pritožitelju odlok: »da nima ničesar ukreniti v stvari«.

Po tej odločbi, ki preko konkretnega slučaja dobiva načelno, splošno pomembnost — ker se ista ne kaže kakor produkt posamičnega, marveč pravnega umevanja, močno razširjenega ravno v sodnih okrajih Koroške in Spodnje Štajerske — je Slovencem pravica, da na svojih pridedovanih tleh smejo pred državnimi oblastmi govoriti v svojem materinem jeziku in dobivati od istih odlok v enakem jeziku, jednostavno zanikana za slučaj, da je stranka slučajno vešča nemškemu jeziku.

V tem postopanju okrajnega sodišča v Celovcu je eklatantno kršenje po državnih temeljnih zakonih zjamčene enakopravnosti, kakor tudi neupoštevanje pozitivnih predpisov kazenskopravnega reda, a v odloku višjega deželnega sodišča v Gradcu, v katerem pravi isto, da nima ničesar odločiti v stvari, je kričeče odrekanje prava.

V §§ 163 in 198 k. pr. r. je za kazensko postopanje jezikovno vprašanje urejeno na način, ki izključuje vsaki dvom, ko je določeno, da je izpovedbe zaslišanca v vsakem slučaju zapisati v tistem jeziku, v katerem so bile podane. Celo tedaj, ako to ni sodni jezik, in treba rabiti tolmača, je izpovedbo zapisati v tistem jeziku, katerega se je posluževal zaslišanec. Ti predpisi, izdani za predpreiskavo, veljajo tudi za glavno razpravo, ko je, po § 271 kaz. pr. reda, na predlog stranke, posamična mesta celo od besede do besede vsprejeti v zapisnik, a to se more zgoditi vendar le tako, da se protokolira v istem jeziku, v katerem je bila podana izpovedba.

Podobni slučajji, kakor je uvodoma omenjeni, se, žal, na sodiščih po Koroškem dogajajo dan na dan in na sodiščih po Spod. Štajerskem jako pogosto. Na sodnih dvorih in okrajnih sodiščih po Koroškem in Spod. Štajerskem greše zopet in zopet proti navedenim predpisom kazenskopravnega reda, toliko v predpoizvedovanjih, kolikor v predpreiskavah. Pritožbe so neštevilne, ki so bile radi tega uložene, toliko na višjem de-

želnem sodišču, kolikor na ministrstvu za pravosodje, a žal, brez vspeha. Saj je dovolj nazadnjaških ljudi, ki menijo, da je združljivo z juristiško reputacijo njihovo, ako to neupoštevanje državnih temeljnih zakonov od leta **1867**, kazenskopravnega reda od leta **1873**, ter naredbe ministrstva za pravosodje od 18. april **1882** št. 20.531 ex 1881, ki uravnava vprašanje rabe v deželi navadnih jezikov za sodno okrožje Celjsko in za slovenske in jezikovno mešane sodne okraje na Koroškem, opravičuje s sklicevanjem na ministerijalno naredbo od leta **1862**, ko je ta naredba, takrat pred 40 leti, zahtevala rabo slovenskega jezika le v toliki meri »kolikor možno«. Da so bili pa pozneje ustvarjeni zakoni, ki to obvezno predpisujejo, to se, kakor je videti, namenoma prezira na mnogih straneh; kajti ni lahko možno domnevati si, da tozadevna, povsem jasno glaseča se določila zakona ne bi bila poznana posamičnim sodnikom. Pač ni treba nobenega dokaza za to, da je rod sodnikov, ki naj v sedanjem času sodi Slovincem, imel v 40 letih, od obstanka prej navedenih zakonov sem, časa dovolj, da bi se naučil jezika naroda, v katerem vrši svojo službo; istotako ne treba dokaza za trditev, da svoje obveze, dane pod prisego, da bo jednako pravo sodil vsakomur, ne spolnuje tisti sodnik, ki se kljub mnogoletnemu bivanju v kakem slovenskem okraju ni potrudil v to, da bi se popolnoma priučil jeziku prebivalstva in ki — v zasmeh ustnosti novega postopanja — razpravlja s pomočjo svojega pisarja, ali svojega uradnega sluge kakor tolmača.

Ker so vse pritožbe, podane v posamičnih slučajih, bile brezvspešne, stavljamo do njegove ekscelence, g. ministra za pravosodje vprašanje:

Jeli njegova ekscelenca pri volji:

1. Preiskati slučaj Rozmanov in izreči zasluženno grajo toliko okrajnemu sodišču v Celovcu, kolikor višjemu deželnemu sodišču v Gradcu?

2. Vsem sodnikom na Spodnjem Štajerskem in v slovenskih delih Koroške naznaniti, oziroma spomniti jih na način, ki bo izključal vsak dvom, na to, da v teh krajih ima vsakdo nedotakljivo pravico, da se pred vsakim državnim oblastvom, v ustnem in pismenem občevarju, poslužuje slovenskega jezika, ne gledé na to, ali je več nemškemu jeziku ali ne?

3. Nadalje spomniti omenjene sodnike na to, da v označenem obsežu vsak sodni uradnik postopa protizakonito, ako v slovenskem jeziku podanih izpovedeb ne beleži v zapisnik v tem, ampak v kakem drugem jeziku?

4. Ali hoče njegova ekscelenca v vseh onih slučajih, kadar bi se pokazalo, da se ne spoštuje slov. jezik zato, ker dotični uradnik ni več temu jeziku, na strog odgovor poklicati vse one, ki so povodom kompetence, proti svojemu boljemu spoznanju, torej ne odgovarjaje dejstvom, petentom potrdili poznavanje slovenskega jezika, zaveli ministra za pravosodje ter dosegli imenovanje uradnika, ki je z ozirom na pomanjkanje jezikovne kvalifikacije nesposoben za svojo službo?

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga član društva »Pravnik« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, v Gospodskih ulicah št. 16; naroča se tudi pri O. Fischerju, knjigotržcu v Ljubljani, na Kongresnem trgu.

Knjige
na plačevanje v obrokih.

Naročila
na domače in zunanje časnike, po-
slatve na ogled z vseh polj literature
pri

Ottonu Fischerju

knjigotržcu v Ljubljani.

Mayerjev

Conversations-Lexikon

najnovejša izdaja

17 zvezkov, popolnoma novih

namesto za 204 ₰ — za 120 ₰

[K] tudi na obroke. [D]

Manzove izdaje zakonov

(vezane)

so vedno v zalogi in se stare izdaje zamenjujejo
z novimi v

Otto Fischerjevi knjigarni

v Ljubljani.

